

**Національний університет водного господарства
та природокористування**
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра менеджменту т публічного врядування
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка
до магістерської роботи

магістр
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ДЕРЖАВНОМУ
ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
заочної форми навчання,
спеціальності 281 «Публічне управління
та адміністрування»
Куфта І.А,

Керівник: к.т.н., Бабич С.В.

Рецензент: к.і.н., доцент
Цецик Я.П.

Національний університет водного господарства
та природокористування

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту та публічного врядування

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри
менеджменту та публічного
врядування

_____ (Л.Х. Тихончук)
“ ” _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Куфті Інні Анатоліївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

**1. Тема роботи: УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ДЕРЖАВНОМУ
ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Керівник роботи: к.т.н., доцент Бабич С.В.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ 05 ” листопада 2025 року С №1333

2. Строк подання студентом роботи «08» грудня» 2025 року

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові акти, розпорядження органів державної влади та місцевого самоврядування, статистичні дані, підручники, посібники, монографії, фахові статті та ін...

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні удосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики в умовах воєнного стану. 2. Аналіз сутності механізмів антикорупційної політики на регіональному рівні. 3. Оптимізація публічно-управлінських механізмів для протидії корупції в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Тема, об'єкт, предмет, завдання. Принципи реалізації антикорупційної політики. Аналіз механізмів антикорупційної політики. Стратегічні пріоритети. Висновки.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1		03.11.25	09.11.25
Розділ 2		10.11.25	23.11.25
Розділ 3		24.11.25	07.12.25

7. Дата видачі завдання «03» листопада 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Вступ Розділ 1. Теоретичний розділ	03.11.25- 09.11.25	
2.	Розділ 2. Аналітичний розділ	10.11.25- 23.11.25	
3.	Розділ 3. Проектування, обґрунтування, оптимальні рішення, їх впровадження	24.11.25- 07.12.25	
4.	Перевірка випускної кваліфікаційної роботи на наявність текстових збігів, оформлення презентації, документів та підготовка до захисту	08.12.25- 17.12.25	

Студент (ка)

_____ Куфта І.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник магістерської роботи

_____ Бабич С.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

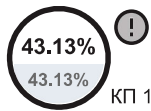
Звіт подібності

Метадані

Назва організації		підрозділ		
National University of Water and Environmental Engineering		National University of Water and Environmental Engineering		
Заголовок				
МАПСТЕРСЬКА КУФТА.docx				
Автор		Науковий керівник / Експерт		
Куфта Інна Анатоліївна		Куфта Інна Анатоліївна		
Кількість слів	Кількість символів	Дата звіту	Дата редагування	ІД документа
13303	108537	12/14/2025	---	332862285

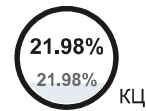
Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.



13303

Кількість слів



108537

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		2
Інтервали		129
Мікропробіли		16
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		201

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/18420/1/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf	1137 8.55 %
2	https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/18420/1/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf	327 2.46 %
3	https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/18420/1/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf	300 2.26 %

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	7
1.1. Аналіз основних дефініцій дослідження: «корупція», «державна політика», «механізм», «антикорупційна політика».....	7
1.2. Принципи реалізації механізмів антикорупційної політики в Україні.....	19
1.3. Нормативно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики в сучасних умовах	24
Висновки до першого розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУТНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	33
2.1 Становлення та розвиток антикорупційних механізмів в Україні.....	33
2.2 Адміністративно-правовий механізм протидії корупції на регіональному рівні.....	50
2.3 Аналіз корупційного рівня в Україні в умовах воєнного стану.....	53
Висновки до другого розділу.....	62.
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ДЛЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Участь громадськості у запобіганні корупції в органах публічного управління в Україні.....	64
3.2. Перспективи та основні фактори оптимізації антикорупційної політики в Україні.....	69

3.3. Стратегічні пріоритети антикорупційної політики України в умовах воєнного стану.....	79
Висновки до третього розділу.....	86
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи. Наразі, коли наша держава перебуває в період воєнного стану з РФ, терміново постає проблема боротьби з корупцією у всіх сферах життя країни. Актуальність означеної теми зумовлена її особливою **стратегічною та економічною значущістю** для України, особливо в умовах повномасштабної агресії та необхідності післявоєнної відбудови. Продуктивна антикорупційна політика є першорядною передумовою **національної безпеки держави**, а відтак і **європейської інтеграції** в цілому, особливо, коли держава робить значні кроки до входження в ЄС.

Забезпечення Національної Стійкості в умовах воєнного стану (війни) є визначальною проблемою держави. Адже корупція має пряму загрозу обороноздатності і національній безпеці України. Такі проблеми, як-от: нецільове використання коштів під час війни, значне хабарництво у сфері закупівель чи гуманітарної допомоги військовим значно чи взагалі підриває довіру до органів державної влади та місцевого самоврядування. Відтак актуальність теми - у необхідності вдосконалення механізмів, які гарантують прозорість військових закупівель, розподілу ресурсів та гуманітарної допомоги.

Наразі боротьба з корупцією є першорядною вимогою Європейського Союзу у наданні Україні статусу кандидата під час початку переговорів про вступ. Тому вдосконалення політики є критично важливим кроком для виконання цієї вимоги. Адже ефективна антикорупційна діяльність є дієвим способом зберегти довіру міжнародних фінансових інститутів (МВФ, Світовий банк) та країн-донорів, які надають фінансову допомогу на мільярди доларів.

Отже, дослідження має значну теоретичну та практичну значущість, оскільки його результати сприятимуть не лише підвищенню ефективності державної політики, але й зміцненню обороноздатності та стійкості держави на шляху до перемоги та європейського майбутнього.

Теоретичною основою дослідження - наукові доробки вітчизняних та зарубіжних вчених, як-от: В. Авер'янова, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, А. С. Васильєва, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, Л. В., Ковалю, А. Кладченко, О. Горган, В. Колпакова, А. Комзюка, В. Олефіра, О. Остапенка, І. Пахомова, В. Шамрая, Х. Ярмачі та ін.

Вітчизняні вчені окреслюють роль антикорупційної діяльності у формуванні сучасної моделі управління. В період військового стану виникла необхідність більш системно дослідити удосконалення механізмів антикорупційної політики в Україні.

Мета магістерської роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реалізації державної антикорупційної політики на державному та регіональному рівнях в умовах воєнного стану.

Завдання для досягнення мети:

Для досягнення цієї мети необхідно виокремити такі основні завдання:

1. **Проаналізувати** теоретичні основи та еволюцію державної антикорупційної політики, а також її особливості в умовах кризового та воєнного стану.
2. **Визначити** специфічні корупційні ризики, що виникають на регіональному рівні управління в умовах воєнного стану (у сферах закупівель, розподілу гуманітарної допомоги, управління майном тощо).
3. **Оцінити** ефективність діючих механізмів реалізації антикорупційної політики на державному та регіональному рівнях, залучаючи діяльність органів місцевого самоврядування та регіональних антикорупційних інституцій.
4. **Обґрунтувати** необхідність та **розробити** конкретні напрями та інструменти вдосконалення механізмів реалізації державної антикорупційної політики на державному та регіональному рівнях, з урахуванням вимог оперативності та прозорості в умовах війни.
5. **Сформулювати** практичні рекомендації для органів державної

влади та місцевого самоврядування щодо мінімізації корупційних ризиків у період відбудови та повоєнної трансформації.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі реалізації державної антикорупційної політики на державному та регіональному рівнях в Україні, особливо в умовах обмежень та викликів, спричинених воєнним станом.

Предметом дослідження є механізми, форми та методи реалізації державної антикорупційної політики, а також напрями їхнього вдосконалення з урахуванням специфіки державного та регіонального управління і нових корупційних ризиків, породжених воєнним станом.

Методи:

Для досягнення зазначеної мети в кваліфікаційній роботі магістра виокремлено такі методи дослідження, як-от:

- аналізу та синтезу;
- графічний;
- індукції та дедукції;
- статистичні та аналітичні;
- порівняльного аналізу.

Інформаційною базою наукового дослідження в кваліфікаційній роботі магістра являються нормативно-правове забезпечення в Україні, наукові фахові доробки, монографії, дисертаційні дослідження, науково-методичні матеріали та посібники, Інтернет видання та ін.

Структура дослідження: кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Аналіз основних дефініцій дослідження: «корупція», «державна політика», «механізм», «антикорупційна політика»

Слід вказати, що воєнний стан вніс значні зміни в роботу державних органів, включаючи спрощення процедур закупівель, обмеження публічності реєстрів та стрімкість прийняття управлінських рішень. Це створює нові корупційні ризики, які ще недостатньо досліджені у сучасній науковій літературі.

Наразі в період воєнного стану в Україні вагомого значення набуває якісне осмислення та характеристика змістових складових антикорупційної політики. Дослідження корупційних питань та їх вирішення є предметом доробків вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, як-от: Д. Гудковим, О. Дашковською, І. Дьоміним, С. Задорожнім, Т. Коломієць, Я. Масловою, Д. Михайленко та низкою інших.

Якщо поглянути зі сторони наукової адаптації – то наразі ваговою є потреба щодо уточнення та адаптації класичних антикорупційних схем, які (засновані в мирні часи) до умов воєнного стану, де якраз переважає потреба у нагальності прийняття управлінських рішень, а також захисті певної інформації щодо відхилення екстремальних ризиків і проблем та інформаційної безпеки..

Визначення Нових Механізмів: Актуальність даного питання полягає у теоретичному обґрунтуванні і систематизації таких значних гібридних механізмів контролювання, які можуть поєднують оперативність управління під час воєнного стану із прозорістю електронних сучасних систем (наразі, таку систему як ProZorro - в умовах воєнного часу).

Підготовка до Відбудови: Слід вказати, що чільне місце займає впровадження антикорупційних механізмів, особливо під час війни, яке природно впливає на ефективність майбутню. регенерацію держави, тобто

відновлення. Розроблення та впровадження запобіжних інструментів для контролю за коштами відновлення, які надходитимуть через міжнародні фонди є абсолютно потрібним.

Оптимізація Регуляторних Процедур: такий інструмент сприяє розробленню потрібних практичних рекомендацій які стосуються законодавчої і такої виконавчої влади: НАЗК, НАБУ, КМУ) , щодо мінімізування корупційних ризиків під час обґрунтування оперативної гнучкості державного та місцевого керівництва.

Вдосконалення Електронного Управління, полягає в тому, що наразі актуальним є питання вдосконалення функціоналу і оперативних, дієздатних процедур роботи електронних реєстрів і новітніх цифрових платформ, особливо в умовах незначного доступу до баз даних, що вимагає збалансованості - між безпекою та прозорістю.

Якщо звернутися до термінологічного словника, який дасть відповіді на питання і запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення та корупції то: антикорупційна політика – це такі заходи ОМС згідно із провідними принципами своєї правової системи, щодо розробки і здійснення або проведення дійової скоординованої поведінки протидії корупції, яка підтримує участь громад і яка відбиває принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості а також і самої відповідальності .

На офіційному рівні тлумачення поняття «антикорупційна політика» було надано Кабінетом Міністрів України в додатку до Розпорядження «Про схвалення Зasad антикорупційної політики» від 8 грудня 2009 р. N 1688-р. Даним додатком визначено, що «антикорупційна політика – це комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії

корупції і усунення причин її виникнення» [51].

Спираючись на наведені вище визначення, робимо висновок, що сутність антикорупційної політики полягає в комплексі заходів, які впроваджує держава у всі сфери суспільного життя задля протидії та боротьби з корупцією.

Національне агентство з питань запобігання корупції, проаналізувавши ситуацію щодо корупції та результатів «виконання попередньої антикорупційної стратегії, розробило Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки. В новій антикорупційній стратегії чітко визначено основні принципи антикорупційної політики на 2021-2025 роки. До цих принципів відносяться:

– оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація чого передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоефективних повноважень, що супроводжуються високим рівнем корупції, до запровадження належних процедур, які мінімізуватимуть відповідні корупційні ризики;

усунення випадків реалізації одним і тим самим органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;

- цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;

- створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;

- забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

- формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права» [42, п. 1.2].

В Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки передбачено, що «наведені вище принципи мають враховуватися: під час розроблення та впровадження програмних документів Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади з метою забезпечення ефективного запобігання корупції в усіх сферах державної політики; під час розроблення та впровадження антикорупційних програм публічних інституцій, зазначених у частині першій статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закон), а також у діяльності органів місцевого самоврядування, під час розгляду і прийняття законів Верховною Радою України» [42, п. 1.2].

Основні функції державної антикорупційної політики розкривають соціальну значимість та її ціннісний напрямок. До

функцій антикорупційної політики належать:

інформативно-прогностична функція. Проявляється у збагаченні антикорупційної політики інформацією, яка необхідна для ефективної протидії корупції. Таке «збагачення» відбувається шляхом збору, обробки та

Для забезпечення методологічної чіткості та визначення концептуальних меж дослідження «Удосконалення механізмів реалізації державної антикорупційної політики в умовах воєнного стану» ми проаналізували ключові дефініції, як-от:

Дефініція «Корупція»

Отже, термін «корупція» походить (від лат. *corruptio* — псування, підкуп) і є провідним об'єктом нашого дослідження.

Табл. 1.1 Підходи до терміну «корупція»

Підхід	Сутність	Юридична база
Юридичний	Використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, свого службового становища та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб (за Законом України «Про запобігання корупції»).	Зловживання владою, розкрадання, хабарництво, незаконне збагачення.
Соціально-політичний	Соціальна хвороба, що руйнує державні інститути, підриває довіру суспільства до влади та перешкоджає економічному розвитку.	Розглядає корупцію як системну проблему.
Економічний	Рентна поведінка, що передбачає максимізацію прибутку посадовців за	Фокусується на втратах бюджету

	рахунок неефективного розподілу та викривленні публічних ресурсів (прагнення до ринків. корупційної ренти).
--	---

Проаналізуємо визначення дефініції «корупція»- у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови». Де констатують:

«Корупція – використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення. Підкупність, продажність урядовців і громадських діячів» [5, с.67].

У науковому просторі вважається, що корупція є соціальним явищем. Даний підхід є серед науковців найпоширенішим. В свою чергу вчені висувають декілька конкретних визначень. Проте більшість науковців надають власні специфічні визначення поняття «корупція» [18].

Робоча дефініція для дослідження: Корупція — це використання суб'єктами публічної влади свого службового становища та повноважень для отримання неправомірної вигоди, що, в умовах воєнного стану, набуває ознак прямої загрози національній безпеці та стійкості.

Таблиця 1.2. Дефініція «Державна Політика»

Державна політика є інструментом, що забезпечує досягнення стратегічних цілей.

Аспект	Сутність	Застосування в Контексті дослідження
Визначення	Комплекс цілей, принципів, програм, стратегій та механізмів, які формуються та реалізуються державою для вирішення суспільно важливих проблем.	Визначає загальну рамку боротьби з корупцією, встановлюючи пріоритети (наприклад, у сфері відновлення чи військових закупівель).
Функції	Регулятивна, розподільча, контрольна.	Забезпечує легітимність антикорупційних заходів на регіональному рівні.

Робоча дефініція для дослідження: Державна політика - це прями курс України, який залучає формалізовані закони, стратегії та неформалізовані практики, інституції, а отже засоби і способи впливу на суспільні відносини з метою реалізації національних інтересів.

Таблиця 1.3 Дефініція «Механізм»

Поняття «механізм» є ключовим для частини дослідження, що стосується вдосконалення.

Підхід	Сутність	Приклади в Антикорупційній Політиці
Системний	Сукупність взаємопов'язаних елементів, методів, процедур та інститутів, які забезпечують реалізацію певної функції.	Інституційна підсистема (НАЗК, НАБУ), законодавча підсистема (Закон «Про запобігання корупції»).
Управлінський	Алгоритм дій, спрямований на перетворення вхідних ресурсів (правова база, фінанси) у кінцевий результат (зниження рівня корупції).	Електронне декларування, фінансовий моніторинг, антикорупційна експертиза нормативно-правових актів.

Робоча дефініція для дослідження: Механізм реалізації державної антикорупційної політики на регіональному рівні — це взаємоузгоджений комплекс правових, організаційних, фінансових та контрольних інструментів, які застосовуються суб'єктами регіонального управління для досягнення цілей Антикорупційної стратегії України.

Таблиця 1.4 Дефініція «Антикорупційна Політика»

Цей термін є гібридним, оскільки поєднує цілі і засоби.

Компонент	Сутність	Спрямування у воєнний стан
Цілі	Запобігання, виявлення, припинення та мінімізація наслідків корупційних правопорушень.	Забезпечення прозорості використання коштів на оборону, відновлення інфраструктури та гуманітарну допомогу.
Інструменти	Правові, інституційні та освітньо-пропагандистські заходи.	Посилений фінансовий контроль, використання цифрових систем (ProZorro), захист викривачів.
Стратегічна Основа	Антикорупційна стратегія України, затверджена законодавчо.	Адаптація регіональних антикорупційних програм до завдань воєнного часу.

Робоча дефініція для дослідження: Відтак, погоджуємося з дослідниками в означеній сфері, що антикорупційна політика - це добре організована і системна діяльність органів державної влади та МС в цілому, яка має спрямування щодо витіснення її причин та умов, які виникли в системі корупційних діянь, а також спрямована виокремлення та залучення до відповіді повинних тих, хто її впроваджує і використовує в своїх цілях.

Особливо в умовах воєнного стану, під час важких подій і падіння економіки в Україні вона має бути належним чином зорієнтована на захисті нашої й так не звабливої критичної інфраструктури та фінансових потоків від корупційних зловживань на всіх рівнях в нашій державі. Наразі це питання є незадовільним в нашому соціумі, за дослідженнями вчених і політичних діячів.

Слід зауважити, що на законодавчому рівні дефініція «антикорупційна політика» перестрічається в таких нормативно-правових актах, серед яких: -

- Указ Президента «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки» [2];
- Закони України «Про запобігання корупції» [3];
- Антикорупційна стратегія на 2014-2017 роки [4];
- Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки [5]. Але дефініція «антикорупційна політика» ще не зустрічається у жодному нормативно-правовому акті

Як стверджують дослідники С. Лазарен та К. Бабенко, вони виділяють такі базові елементи антикорупційної політики :

- 1) «підвищення підзвітності з боку політичного керівництва шляхом розроблення таких нормативно-правових актів, які забезпечували б прозорість фінансування політичних партій, відкритість використання коштів під час виборчих кампаній;
- 2) зміцнення інституціональних обмежень, тобто розподіл повноважень влади і створення перехресних обов'язків з нагляду між державними установами на основі безпристрасного і незалежного суду;
- 3) розвиток громадянського суспільства зі встановленням тісного діалогу між державою і суспільством;
- 4) відкритість засобів масової інформації (ЗМІ);
- 5) конкурентний приватний сектор» [13].

А от вчений О. Скочиляс-Павлів до структурних елементів антикорупційної політики відносить: 1) «стратегію протидії корупції; 2) розробку та прийняття антикорупційної нормативно-правової бази та визначення механізму її виконання; 3) створення і забезпечення діяльності спеціальних органів з формування та реалізації антикорупційної політики, а також з протидії корупції, розмежування між ними функцій, зон відповідальності та організація взаємодії з протидії корупції; 4) утворення на різних рівнях комісій, координаційних рад з протидії корупції; 5)

використання засобів масової інформації, активне залучення громадян, громадських організацій у діяльність з протидії корупції» [14].

Вчений Є. Невмержицький пропонує два вагомих «напрямки антикорупційної політики:

- 1) боротьба з корупцією як з конкретними кримінальними або з адміністративними проявами;
- 2) комплекс заходів, спрямованих на усунення соціально-політичного підґрунтя корупції» [11, с. 20].

Автор і дослідниця проблем антикорупційної політики п. Калугіна, обґрунтовуючи комплексний підхід до визначення дефініції антикорупційної політики умовно структурує її зміст на три блоки заходів: 1) заходи запобігання корупції, що містять: а) засоби загальної превенції, що проявляються у формуванні справедливої суспільної, політичної, економічної системи, упорядкуванні різних видів суспільних відносин і проведенні раціональної політики у різних сферах суспільного життя; б) заходи спеціальної превенції, що охоплюють психолого-ідеологічний вплив на населення (формування несприйняття корупції у суспільстві), моніторинг корупційних ризиків і проявів, проведення ефективної кадрової політики у системі публічної служби, збільшення ризиковості корупційного діяння, антикорупційна освіта; 2) заходи протидії корупції, що включають в себе розробку і імплементацію ефективного антикорупційного законодавства, розбудову інституційної системи антикорупційної політики, забезпечення належної взаємодії між її елементами; 3) заходи боротьби з корупцією, що забезпечуються шляхом криміналізації корупційних проявів і схем, впровадження і використання процесуальних процедур і дій, які дозволяють ефективно виявляти і розкривати дані злочини» [12].

Відтак, слід вказати на питання неприсутності цільного визначення антикорупційної політики, що негативно позначається на теоретичному виокремленні даного правового аспекту, та й на сфері правозастосування, що має застосовування під час обґрунтування її змісту. Тому, такі способи

реалізації та впровадження антикорупційної політики забезпечують нетривкі ідентифікатори, які пригальмовують ефективність їх імплементації.

Виходячи з наданого аналізу дефініцій, я можу розширити поняття «механізм» та «Антикорупційна політика» саме для місцевого (регіонального) рівня обґрунтуємо дану дефініцію.

Отже, «механізм антикорупційної політики на місцевому (регіональному) рівні» - це **комплекс інструментів, процедур та суб'єктів**, які забезпечують **практичне втілення** загальнодержавної антикорупційної стратегії з урахуванням **територіальних особливостей** та **місцевих ризиків**.

Даний механізм ми умовно поділили на такі взаємопов'язані складові частини:

Таблиця 1.5 Нормативно-правова та інституційна основа

Компонент	Сутність	Роль в умовах воєнного втану
Місцеві Програми	Регіональні/місцеві антикорупційні програми , що деталізують завдання загальнодержавної стратегії, адаптуючи їх до специфіки області/громади.	Пріоритезація контролю за цільовим використанням бюджетних коштів на критичну інфраструктуру та територіальну оборону .
Суб'єкти	Уповноважені особи з питань запобігання та виявлення корупції (УОЗК) в ОДА, обласних радах, органах місцевого самоврядування (ОМС).	Забезпечення внутрішнього контролю, зокрема моніторинг дотримання обмежень, пов'язаних з воєнним станом (конфлікт інтересів,

Компонент	Сутність	Роль в умовах воєнного втану
		подарунки).
Регулювання ОМС	Рішення місцевих рад, які встановлюють внутрішні порядки, регламенти та стандарти доброчесності.	Встановлення прозорих правил розподілу гуманітарної допомоги та тимчасового житла.

Інструментально-превентивна складова

Це інструменти, спрямовані на запобігання корупції до її виникнення.

- **Цифрова Прозорість:** Забезпечення функціонування **регіональних електронних систем** (навіть в умовах обмеженого доступу), публікація інформації про **місцеві закупівлі** (у межах, дозволених воєнним станом), функціонування **електронного документообігу**.
- **Управління Конфліктом Інтересів:** Системна робота УОЗК щодо виявлення та врегулювання конфліктів інтересів серед депутатів ОМС та посадовців у сферах, де зростають фінансові потоки (відбудова, землеустрій).
- **Захист Викривачів (Вислідовний Контроль):** Створення та підтримка захищених каналів зв'язку для повідомлень про корупцію на місцевому рівні, особливо щодо зловживань із гуманітарними чи військовими ресурсами.

3. Контрольно-Наглядова та Реактивна Складова

Це органи та механізми, що реагують на виявлені факти.

- **Співпраця з Антикорупційними органами:** Систематичний обмін інформацією між ОМС, УОЗК та **НАБУ, НАЗК, прокуратурою** щодо специфічних регіональних корупційних схем.
- **Громадський Контроль:** Створення та підтримка діяльності громадських рад, антикорупційних штабів та місцевих ЗМІ для

моніторингу рішень ОМС, особливо у сфері управління ресурсами, що надходять від міжнародних партнерів.

- **Санкціонування:** Забезпечення невідворотності покарання через передачу матеріалів до відповідних правоохоронних органів.

Відтак, в умовах воєнного стану механізм антикорупційної політики на місцевому рівні наразі має потребу в **оперативній адаптації**. Його вдосконалення має бути спрямоване на **баланс** між такими складовими: **швидкістю** прийняття рішень під час війни; **прозорістю** витрат (вимога міжнародних донорів); **без пековими умовами** (необхідність захисту аналітичних та чинної інформації), особливо в соціальних мережах..

1.2. Принципи реалізації механізмів антикорупційної політики в Україні

В даному підрозділі ми охарактеризуємо принципи реалізації антикорупційної політики в Україні. З огляду на вище означене, можна констатувати, що , вони охоплюють такі засади, як-от: загальні, правові, управлінські та соціально-економічні, які в свою чергу вводять політичну підтримку, верховенство права, прозорість, координацію, відкритість, підзвітність та науковий підхід щодо запобігання та протидії корупції.

Такі принципи реалізуються через антикорупційні стратегії, що якраз наразі стверджуються органом Верховної Ради України, та державними програмами, які якраз роз'яснюють заходи, що розробляються такою структурою як – Національне агентство з питань запобігання корупції ([НАЗК](#)).

На нашу думку, з огляду на дослідження вчених, значним аспектом є практична реалізація принципів анти корупції в життєві аспекти.

Відтак ще за радянськиких часів, такі принципи права реалізуються як керуючі настанови а також положення (див. автора 3) [3, с. 12].

Ми досліджуємо й такі дефініції «принципів антикорупційної

політики». Це сприяє вміння їх застосовувати у професійній діяльності, тому, що практична дія таких визначних принципів залежить особливо від ставлення до них громадскості. Отож, дефініція «принципи» являє собою знання щодо окремих закономірностей, які визначені стейкхолдерами в таких документах, як - норми права, що використовуються у практичній діяльності виконавцями виокремлених норм.

Науковці мають різноманітні погляди на поняття «принципи».

Науковець і дослідник В. Куйбіда досліджуючи дефініцію «принципи», трактує її як: 1) «основне, вихідне положення будь-якої теорії, вчення тощо; керівну ідею, основне правило діяльності; 2) внутрішні переконання, погляд на речі, які визначають норму поведінки; 3) основу організації, дії будь-якого механізму, в тому числі й суспільного чи соціально-економічного [5, с. 33].

На думку науковця Д. Овсянко, принципи акцентують на загальні положення, також вимоги, найважливіші з них реалізуються в українському законодавстві [6, с. 33].

Вчений і дослідник антикорупційної політики в Україні Ю. Козлов визначає такі принципи: політико-правові та організаційно-правові основи організації та діяльності органів виконавчої влади [7, с. 79].

Інший автор і дослідник Б. Смоленський щодо даної дефініції принципів трактує їх як центральні ідеї, на яких організовується і реалізовується державна служба. В ОМС.

Слід вказати на основне, що в Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206- констатується, що «принципами запобігання і протидії корупції є: верховенства права; законності; комплексного здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів; пріоритетності запобіжних заходів; невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; участі громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають

допомогу у вжитті таких заходів; забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди» [18].

Автор А. Новак у дослідженні «Принципи формування національної антикорупційної політики.» *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 1. С. 1–15. 2) констатує, що вони :

- 1) «формуються виходячи із потреб держави, суспільства та особи;
 - 2) лежать в основі розробки форм та методів адміністративно-правового регулювання державної антикорупційної політики;
 - 3) мають відокремлений адміністративно-правовий механізм реалізації; їх втілення потребує комплексної та ефективної роботи як спеціально уповноважених органів влади, так і системи органів публічної влади загалом;
 - 4) можуть бути диференційовані за різними критеріями (за суб'єктом формування, юридичною силою, галузевою приналежністю, суб'єктом повноважень, що реалізує визначені завдання та напрями тощо);
 - 5) потребують моніторингу виконання з подальшим удосконаленням.
- Дотримання зазначених вимог українським суспільством та апаратом держави стане свідченням успішності реалізації антикорупційної політики, що активно проводиться вже близько двадцяти п'яти років, однак тільки останніми роками ми наблизилися до комплексного розуміння важливості проведення адміністративно-правових реформ та зміни самої парадигми у протидії корупції» [12].

Принципи державної антикорупційної політики слід подати за так:

- 1) загально-правові: законності, верховенства права, демократизму тощо. Як правило, закріплюються на рівні міжнародних стандартів, Конституцій, базового законодавства;
- 2) спеціально-правові становлять групу принципів адміністративного та суміжних галузей права, що визначають вектори діяльності системи органів публічної влади;
- 3) інституціональні передбачають реалізацію в рамках інституту антикорупційної політики держави; 4) організаційні.

На основі деталізованого аналізу стану корупції в нашій державі, та ефективності антикорупційної політики, а також міжнародних стандартів і оптимальних всесвітніх практик в означеній сфері, та на основі вивчення Антикорупційної Стратегії, вчені виокремили такі головні принципи антикорупційних діянь, як-от:

- 1) «оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація чого передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоефективних повноважень, що супроводжуються високим рівнем корупції, до запровадження належних процедур, які мінімізуватимуть відповідні корупційні ризики; усунення випадків реалізації одним і тим самим органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;
- 2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;
- 3) створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;
- 4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;
- 5) формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права» [2].

1.3. Нормативно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики в сучасних умовах

Розглянемо нормативне забезпечення з питань нашого дослідження. Відомо, що з перших міжнародно-правових документом сфери боротьби з корупцією рахується ухвалена у 1996 р. Організацією американських держав Міжамериканська конвенція проти корупції. Конвенція прописала комплекс засад, які направлені на запобігання, виявлення, переслідування а також покарання за виявленні корупційні вчинки, а також розвиток співробітництва між країнами-учасницями.

Даним документом передбачено опорні шаблони антикорупційної політики, як-от:

- криміналізація таких головних корупційних практик (хабарництво, зловживання ОМС, незаконне збагачення та ін);
- впровадження кодексів поведінки публічних посадових осіб, прозорість фінансування політичних партій, співпрацю з цивільним суспільством сфери запобігання корупції та ін. [16].

Надалі грандіозним поступом було піднесення регіональних антикорупційних ініціатив у Європі.

1999 р. було видано і прийнято такий документ як «Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією». Зазначимо, що цей нормативно правовий акт спрямував країни-підписанти припасувати кримінальну відповідальність за корупційні діяння:

- давання і одержання хабара національними та іноземними посадовими особами, доходів від корупційних злочинів та ін.

Дана Конвенція також мала на меті заснування фахового контрольного органу із антикорупційного моніторингу-Групи держав проти корупції (GRECO) [16].

1999 р. було постановлено ще такий важливий ґрунтовний документ-Цивільну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією. Конвенція припасувала стандарти цивільно-правової відповідальності за корупційні діяння. За даним документом громадяни, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, мали змогу отримати право на правосудне відшкодування

наданих їм збитків. Також було визначено обов'язок держав співробітничати у проблемах утримання доказів під час цивільного провадження в корупційних діяннях [16].

1999 р. Рада Європи постановила про прийняття ухвали щодо Угоди про створення Групи держав проти корупції (GRECO). Ця інституція реалізує моніторинг антикорупційних стереотипів в країнах-членах, а також надає їм рекомендації щодо удосконалення законодавства держави та риних практичних зобов'язань. Така шкала оцінювання здійснюється у форматі обоюдного розгляду та базується на відвітах країн на питальники, інформації, яка надсилається громадянським суспільством, та наслідках візитів до держав.

З огляду на вище сказане, упродовж останніх років було підготовлено низку потрібних для держави міжнародних антикорупційних стандартів. Їх впровадження в законодавство України стало чільною передумовою зменшення корупційних діянь, а також виготовлення дієвих правових механізмів протидії корупційним ризикам.

Також, слід вказати, що інші країни наразі не дуже дотримуються власних міжнародних зобов'язань в означеній сфері. Забезпечення визначеного виконання міжнародних антикорупційних вимог а також їхнього моніторингу таке їхнє запровадження втримуються пріоритетними завданнями країн-учасників.

Слід зазначити, як констатують вчені – «чільними тенденціями розвитку антикорупційного права Євросоюзу наразі є такі:

- 1) зближення кримінально-правових дефініцій корупції в законодавстві держав-членів;
- 2) поширення антикорупційних стандартів на приватний сектор та встановлення відповідальності юридичних осіб;
- 3) розвиток процедур фінансового моніторингу за підозрілими активами та механізмів повернення доходів, одержаних злочинним шляхом;

- 4) впровадження ризик-орієнтованого підходу у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму;
- 5) поглиблення координації між європейськими агенціями в антикорупційних розслідуваннях;
- 6) посилення контролю за фінансуванням політичних партій та виборчих кампаній;
- 7) сприяння ширшій участі громадянського суспільства у формуванні та моніторингу реалізації антикорупційної політики» [17].

Але, даючи характеристику нормативних документів, авторка Берднікова К. В. в праці «Адміністративно-правове регулювання у сфері протидії корупції в Канаді». стверджує що досліджуючи законодавство з питань корупції, вчені акцентують на окремих недоліках, які спостерігаються як в Україні, так і в державах ЄС:

- надзвичайна увага на корупції в публічній сфері, але ж приватний сектор, тобто юридичні особи, мало охоплені системними антикорупційними нормами;
- протидія корупції все ще понадміру зосереджено на криміналізації, а не превенції корупційних діянь.;
- уживання антикорупційних слідств в якості інструменту дипломатичної боротьби з опонентами;
- недостатній акцент на стратегічному аудиту та ефективності антикорупційних заходів;
- низький рівень міжвідомчої координації у розвінчанні граціозних транскордонних корупційних діянь [18].

Відтак нормативне забезпечення антикорупційної політики в Україні являє собою багаторівневу систему, що охоплює міжнародні договори, національне законодавство та відомчі акти. Його ефективність є критичною для успішної реалізації політики, особливо в умовах воєнного стану та необхідності швидкої відбудови.

Міжнародні акти визначають глобальні стандарти та зобов'язання України:

Конвенція ООН проти корупції (2003): Базовий документ, який встановлює міжнародні стандарти у сфері запобігання, криміналізації корупційних діянь та міжнародної співпраці. Україна ратифікувала її у 2006 році.

Кримінальна та Цивільна конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією: Визначають обов'язки держав щодо криміналізації корупційних злочинів та встановлюють механізми міжнародного співробітництва.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС: Містить окремий розділ, що вимагає від України вдосконалення антикорупційного законодавства та інституційної бази відповідно до європейських стандартів.

Національна правова база є центральною для реалізації політики:

Конституція України: Встановлює засади правової держави, рівність усіх перед законом та основи публічної влади, що є фундаментальною передумовою антикорупційної діяльності.

Закон України «Про запобігання корупції» (2014): Основний антикорупційний закон, який: визначає терміни «корупція», «неправомірна вигода», «конфлікт інтересів» та створює Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). Також регулює інструменти превенції: електронне декларування, перевірку на доброчесність, моніторинг способу життя, захист викривачів.

Антикорупційна стратегія України - документ, що затверджується Верховною Радою та встановлює пріоритети, цілі та механізми державної політики на середньострокову перспективу (наразі діє Стратегія до 2025 року).

Кримінальний кодекс України: Містить статті, що криміналізують корупційні злочини (хабарництво, зловживання владою, незаконне збагачення).

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» (НАБУ): Регулює діяльність ключового правоохоронного органу, що спеціалізується на розслідуванні топ-корупції.

Повномасштабна війна вимагає оперативної адаптації, що відображено у тимчасових нормах:

Закон України «Про правовий режим воєнного стану»: Визначає особливості функціонування органів влади, які можуть тимчасово обмежувати публічність інформації (наприклад, про закупівлі або реєстри), що, водночас, створює нові корупційні ризики.

Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) та накази Міністерства оборони України: Регулюють спрощені процедури закупівель (особливо для оборонних потреб), розподіл гуманітарної допомоги та управління евакуйованим майном, що потребує посиленого внутрішнього контролю.

Зміни до Закону «Про запобігання корупції» в період воєнного стану: Тимчасове скасування або обмеження обов'язку подання електронних декларацій, що є предметом постійних дискусій та внесення змін (зокрема, щодо відновлення декларування).

Слід обґрунтувати нормативне забезпечення на Регіональному Рівні, як-от:

1. Розпорядження Голів Обласних Військових Адміністрацій (ОВА): Регулюють роботу регіональних органів влади в умовах воєнного стану, часто містять положення про прозорість розподілу допомоги та бюджетних видатків на місцевому рівні.

2. Місцеві Програми: Антикорупційні програми обласних/міських рад та плани заходів ОВА, які деталізують національну стратегію та адаптують її до місцевих, специфічних викликів (наприклад, контроль над відновленням зруйнованого житла).

Відтак, нормативна база є достатньо розгалуженою, але в умовах воєнного стану виникає конфлікт між потребою в оперативності рішень (тимчасові норми) та вимогою абсолютної прозорості (запобіжні норми).

Вдосконалення механізмів повинно бути спрямоване на розв'язання цього конфлікту на регіональному рівні.

Висновок до розділу 1

У першому розділі ми обґрунтували такі нагальні складові антикорупційної політики, як-от:

- антикорупційну стратегію, яка залучає такі визначальні напрямки політики запобігання і протидії корупції;

- антикорупційну тактику - як сукупність реальних задач, цілей, засобів, способів їх досягнення щодо реалізації стратегічного курсу антикорупційної політики, яка здійснюється напрямом прийняття нормативно-правових актів антикорупційного спрямування, в тому числі через ратифікацію міжнародних антикорупційних актів, та створення спеціальних антикорупційних органів державної влади та МС

Також констатовано на вагомості подальших наукових розвідок щодо окремих складових антикорупційної політики відповідно до сучасного стану соціальних взаємовідносин та вимог їх упорядкування.

Слід зазначити, що нормативна база є достатньо розгалуженою, але в умовах воєнного стану виникає конфлікт між потребою в оперативності рішень (тимчасові норми) та вимогою абсолютної прозорості (запобіжні норми). Вдосконалення механізмів повинно бути спрямоване на розв'язання цього конфлікту на регіональному рівні.

Акцентовано, на взаємно пов'язаному трактуванні принципів та методів, на яких має базуватись чергове дослідження, що значною мірою впливає на оцінювання належного об'єктивного. А от акцентуємо що даний перелік із окреслених принципів зайвий раз свідчить на загальність проблематики, яка не може бути виокремлена і реалізована такими адміністративно-правовими способами.

АП отже - даною Резолюцією організовано об'єднання інституціональних принципів порядку противенства корупції, а їх перерахунок може роз'яснювати в межах адміністративного права держави.

Відтак, загальної реалізації правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів; пріоритетності запобіжних заходів; невідворотності відповідальності за **вчинення** корупційних **діянь**; відкритості та прозорості діяльності ОДВ і ОМС; участі громадськості у

засадах щодо запобігання і протиправства корупційних діянь, державного захисту людей, які сприяють допомозі з вжиття даних діянь.

З огляду на вище означене, дефініцію «принципи державної антикорупційної політики» слід представити так:

- Загальні : законності, верховенства права, демократизму тощо. Як правило, закріплюються на рівні міжнародних стандартів, Конституцій, базового законодавства;
- Спеціальні, що уособлюють такі принципи адміністративного та суміжних галузей права, які вмотивовують загальну діяльність інституцій державної влади;
- інституціональні передбачають реалізацію що реалізується в межах інституту антикорупційної політики України;
- а також такі як - організаційні.

Обґруновано **нормативне забезпечення на державному та регіональному рівнях, як-от:**

- Розпорядження Голів Обласних Військових Адміністрацій (ОВА): Регулюють роботу регіональних органів влади в умовах воєнного стану, часто містять положення про прозорість розподілу допомоги та бюджетних видатків на місцевому рівні.
- Місцеві Програми: Антикорупційні програми обласних/міських рад та плани заходів ОВА, які деталізують національну стратегію та адаптують її до місцевих, специфічних викликів (наприклад, контроль над відновленням зруйнованого житла).

З огляду на вище сказане, слід констатувати, що нормативно-правова база є належною але в сучасних умовах воєнного стану повстає конфлікт між потребою реалізації таких нагальних рішень також вимогою абсолютної за побіжності в цих діяннях. А отже, вдосконалення даних механізмів має бути спрямоване на виконання даного конфлікту на регіональному рівні а також на державному в цілому.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУТНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1 Становлення та розвиток антикорупційних механізмів в Україні

Повномасштабна війна проти рф, що триває майже 4 роки, значно загострила в суспільстві відчуття справедливості. Як свідчать соціологічні дослідження, болючою проблемою в Україні народ називає корупцію, а основним ворогом (після російських окупантів) - корупціонерів. Так, за даними [дослідження](#) компанії Info Sapiens, 61,2% українців вважають, що корупції під час війни — більшає. Проте ці результати суперечать [дослідженню](#) авторитетної міжнародної організації Transparency International, яке свідчить, що за останні роки Україна зробила стрибок у подоланні корупції. Звідки такі відмінності та яка реальна ситуація з корупцією зараз, - аналізував «Центр громадського моніторингу та контролю».

За даними Центру моніторингу, поточного року більшість населення – **61,2%** – стверджує, що рівень корупції зріс. Серед бізнесу становить у відсотках - **46,3%**. Бізнес оптимістичніше пояснює ситуацію, наряду з громадянами, - стверджує керівник Info Sapiens п. Д. Савчук.

Як засвідчують дані моніторингу, **відповідальних за корупцію в Україні**, то і населення (47,5%), і бізнес (48,3%) покладають відповідальність на найвище органи державної влади, зокрема, на президента п. Зеленського та його Офіс. На друге місце відповідальних за подолання корупції, як свідчать результати моніторингу - НАБУ – таку позицію встановили 36,9% опитаних громадян.. А бізнес, на друге місце у сфері відповідальності ставить Верховну Раду України – це за даними моніторингу - 39,2% респондентів.

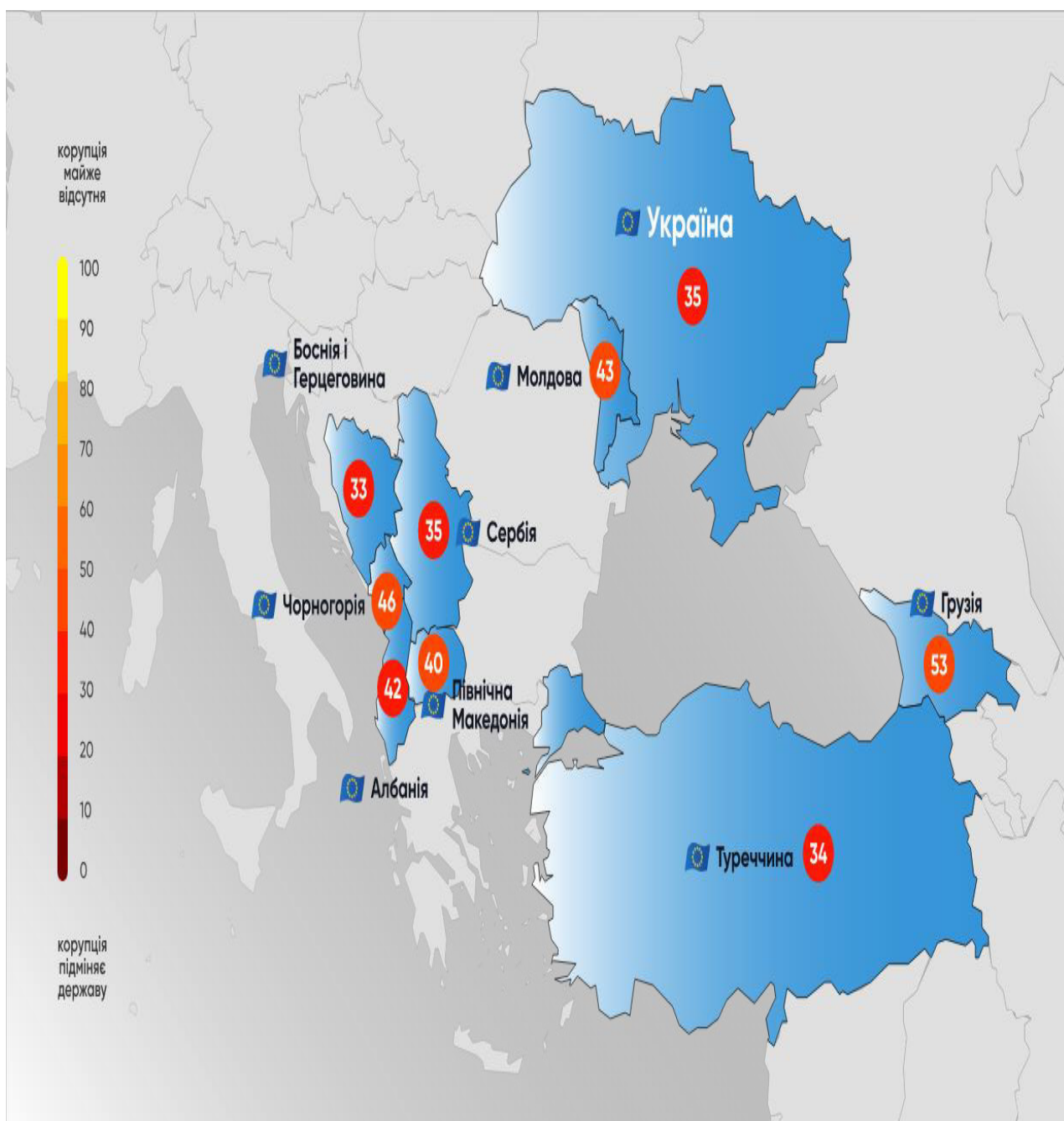


Рис. 2.1 Показники корупції

Як бачимо, аналітичні дані більшості країн-кандидаток в Євросоюз засвідчують свої тенденції до стагнації у боротьбі протидії корупції. Отже, на рис. Бачимо, що, за рік ніяк змінилися показники Грузії (53 бали, 53 місце), Чорногорії (46 балів, 65 місце), Туреччини (34 бали, 107 місце). На 1 бал зменшилися показники Сербії (35 балів, 105 місце). По 2 бали втратили Північна Македонія (40 балів, 88 місце) та Боснія і Герцеговина (33 бали, 114 місце).

Слід зазначити, що процес становлення антикорупційних механізмів в Україні проходив декілька етапів які були викликані внутрішніми політичними кризами держави а також зовнішніми вимогами, як-от, зокрема, євроінтеграційними процесами. Таке становлення слід позначено переходом від декларативної боротьби до комплексної інституційно-превентивної моделі.

1. Ранній Етап (1990-ті – початок 2000-х рр.):

Цей етап відзначається декларативним підходом та відсутністю спеціалізованих інституцій. Боротьба з корупцією розглядалася переважно через призму загального кримінального права.

- Фокус: Криміналізація хабарництва та зловживання владою відповідно до загальних положень Кримінального кодексу.
- Механізми: Функції боротьби виконували загальні правоохоронні органи (МВС, Прокуратура, СБУ).
- Проблема: Недостатня політична воля, залежність правоохоронців від політичних еліт, відсутність системних превентивних заходів.

2. Етап Інституційно-Правового Оформлення (2000-ті – 2013 рр.)

Розпочалися спроби створення окремої законодавчої бази та перших спеціалізованих, хоча й слабких, органів.

- Фокус: Прийняття низки профільних законів, спрямованих на запобігання корупції та встановлення перших правил фінансового контролю (декларування майна).
- Механізми: Спроби створення координуючих антикорупційних органів при Президентові або Кабінеті Міністрів, які, однак, не мали реальних повноважень, незалежності та постійної структури.
- Проблема: Часті зміни антикорупційного законодавства, фрагментарність, імітація боротьби та відсутність невідворотності покарання для високопосадовців.

3. Інституційна Реформа та Запровадження Превентивної Моделі (Пост-Майдан, 2014–2021 рр.)

Цей етап є революційним і проходив під прямим тиском громадянського суспільства та міжнародних партнерів (МВФ, ЄС). Була створена архітектура незалежних антикорупційних органів (див. табл. 3.1).

Таблиця 2.1 Ключові реформи та механізми

Напрямок Реформи	Ключовий Механізм	Сутність
Створення Спеціалізованих Інституцій	НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС	Формування <i>незалежної триланкової системи</i> : розслідування (НАБУ), процесуальне керівництво (САП), запобігання (НАЗК), судовий розгляд (ВАКС).
Превенція та Прозорість	Електронне декларування, ProZorro	Запровадження обов'язкового, публічного фінансового контролю за посадовцями та електронної системи публічних закупівель, що мінімізує людський фактор і забезпечує прозорість.
Захист	Інститут викривачів	Забезпечення правового захисту осіб, які повідомляють про корупцію, що стало важливим механізмом внутрішнього контролю.

4. Адаптація в Умовах Воєнного Стану (з 2022 р. по сьогодні)

Антикорупційні механізми зіткнулися з викликами безпеки та необхідності контролю за величезними фінансовими потоками допомоги та відбудови.

- Фокус: Баланс між оперативністю прийняття рішень (закупівлі, відбудова) та прозорістю.

- Адаптація Механізмів: Відновлення доступу до електронного декларування, тимчасове обмеження публічного доступу до деяких реєстрів (з міркувань безпеки), впровадження системи DREAM для контролю коштів відбудови.
- Актуальність: Необхідність посилення контролю на регіональному рівні та забезпечення незворотності покарання за злочини, пов'язані з військовою та гуманітарною допомогою.

Без правових тлумачень, у дослідженнях низки авторів та зарубіжній літературі корупція часто трактується як явище економічне а також соціальне, що надриває віру в інституції, та створює базові відносини, і впливає на економічний розвиток. Це спричиняє нерівні домовленості щодо бізнесу і органів влади та місцевого самоврядування. Як доводять вчені в нас наявне класифікування дефініції «корупція» за ступенем її розповсюдження. Це явище є системним, якщо є невід'ємною частиною органів державної влади та місцевого самоврядування, або епізодично частиною, якщо виражається тільки в окремих епізодах (див. рис. 2.1.).



Рис. 2.1. Форми прояву корупції [33].

На рис. 2.2 можемо побачити аспекти реформування антикорупційної політики а також нормативно-правового забезпечення, які являють собою таку картину:

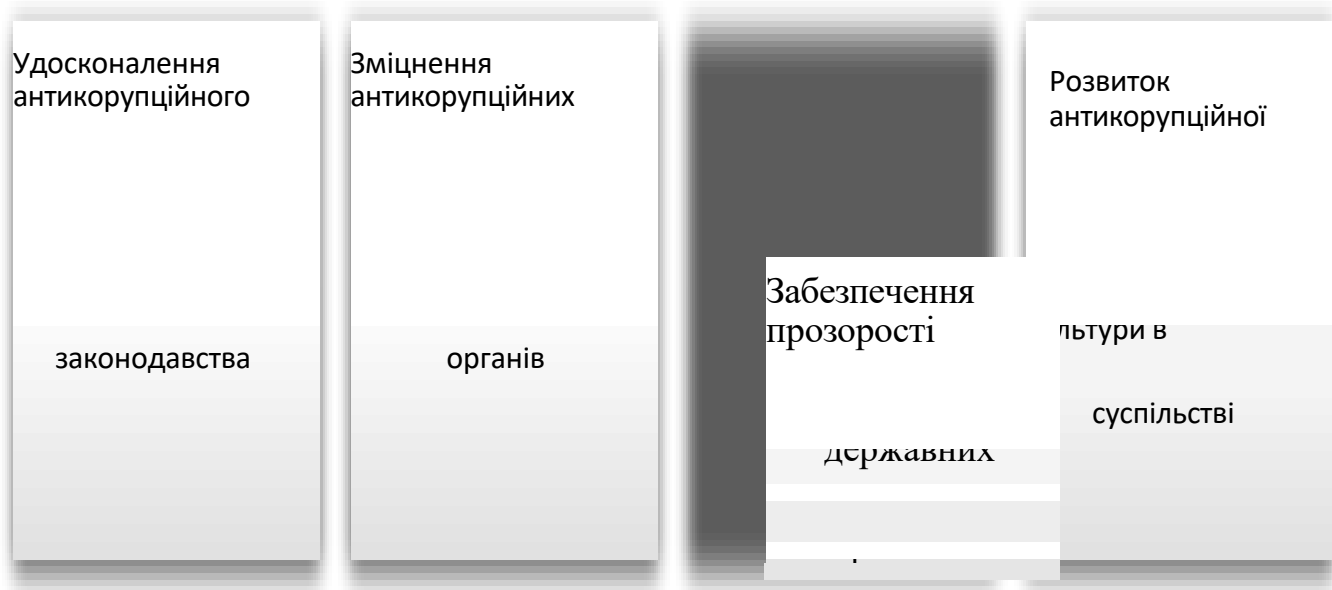


Рис. 2.2 Аспекти реформування антикорупційних діянь

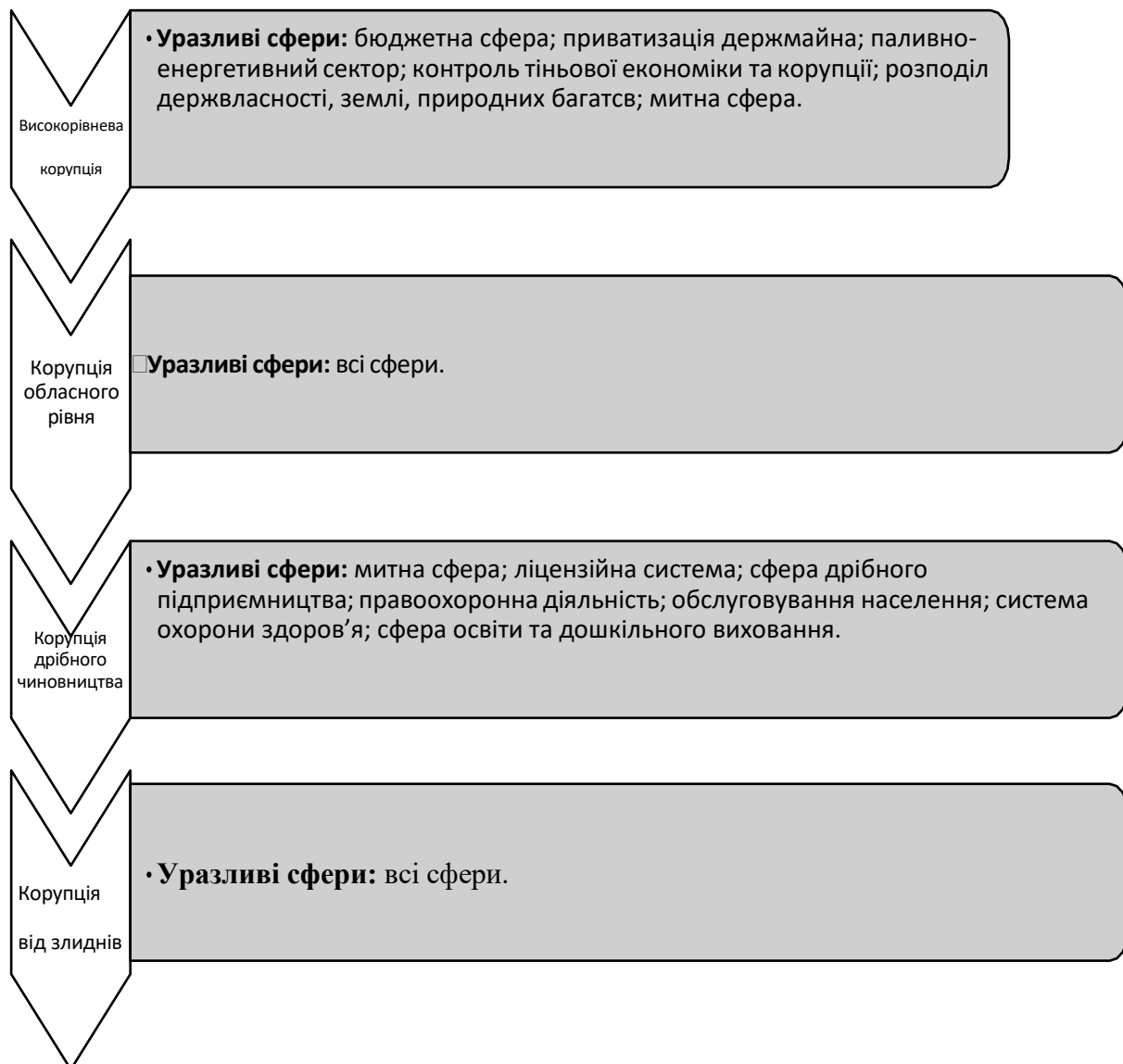
З огляду на вищезначене, можна констатувати, що реформування антикорупційної політики є складним різнобічним явищем, яке потребує чільних змін у сферах: законодавчій, організаційній і культурній.

Отже опрацьовування законодавчого реагування і боротьби з корупційними діями в Україні, охоплює створення і роль основоположних антикорупційних установ, як:

- НАЗК, НАБУ, САП і ВАКС;
- реформу антикорупційного нормативного забезпечення.

Дослідники корупційних діянь Гаращук В. і Мухатаєв А. у наукових доробках «Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні» [4] виокремлюють чотири таких головні види корупції, які позначаються в таких сферах життя громадян. Схематично можна позначити їх так (див.рис.)

Рисунок 2.3 – Види та сфери корупції



На даному рисунку виокремлено корупційну діяльність в Україні (див. рис. 2.4)



Рисунок 2.4 – Класифікація корупційної діяльності для України

Якщо проаналізувати рівень сприйняття корупції в різних країнах (ІСК) то можна побачити, що , що контроль над корупцією за останні 5 років погіршився у 86% держав. Низка окремих країн значно понизилися в індексі, як-от: Канада (-8), Нікарагуа (-6), Гондурас (-6) і Венесуела (-4). Найбільш значними покращеннями за цей же період є Вірменія (+14), Ангола (+10), Південна Корея (+8), Узбекистан (+6), Молдова (+5) та Ефіопія (+4) [33].

Держави з найбільшими покращення та погіршеннями балів ІСК за останні роки (5):

Країна	ІСК за 2017 рік		ІСК за 2021 рік	Різниця
Арменія	35	49		+14
Ангола	19	29		+10
Південна Корея	54	62		+8
Узбекистан	22	28		+6
Молдова	31	36		+5
Ефіопія	35	39		+4
Венесуела	18	14		-4
Гондурас	29	23		-6
Нікарагуа	26	20		-6
Канада	82	74		-8

Джерело: складено автором на основі даних [22].

На рис. 2.5 подано відсотки громадян, які погоджуються, що в більшості корумповані.

[illegible]

Рисунок 2.5 – Інститути, які є найбільш корумповані .

Як бачимо з аналізу статистичних даних, найбільш корумповані - це вибори представники, поліція та бізнес. Хоча можна і не погодитися з таким даними.

На рисунку 2.6 наведено відсоток хабарництва за регіонами . Особливо корупція поглинає країни СНД і Близький схід. А найменше – країни ЄС.

Відсоток хабарництва, в %

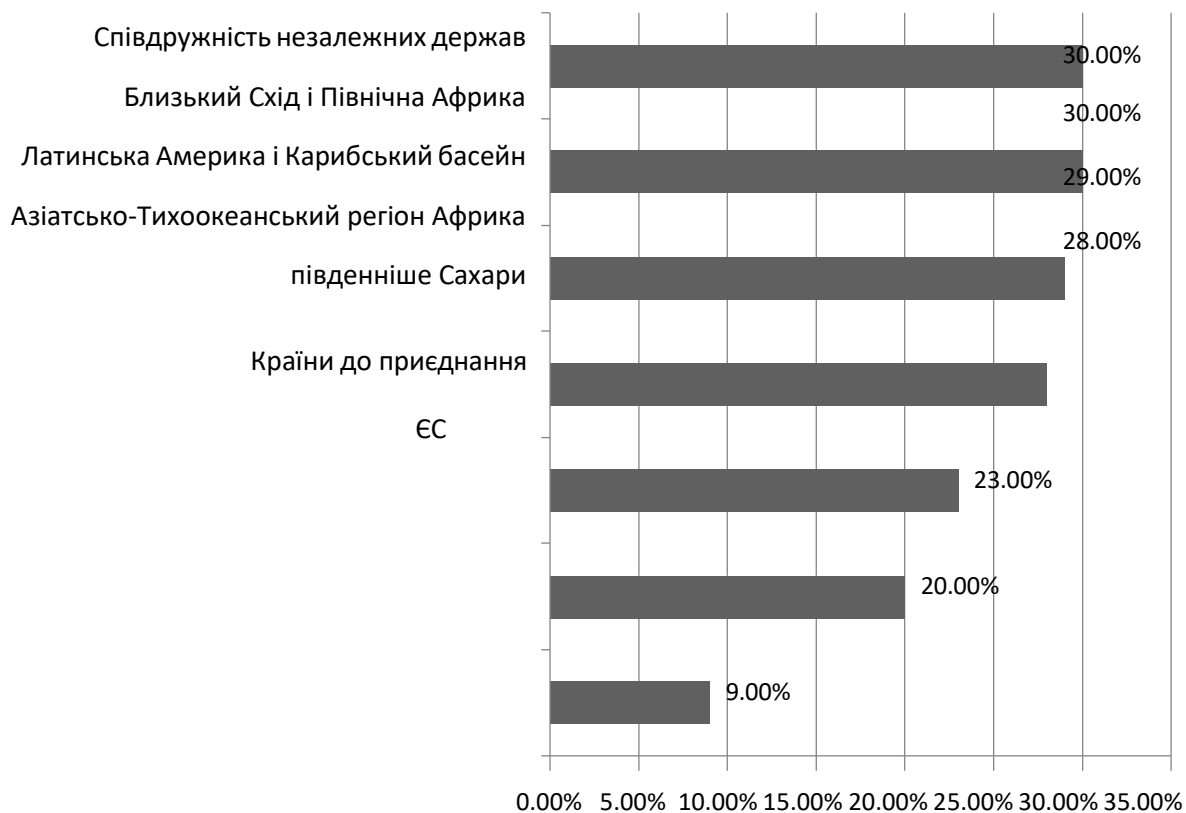


Рисунок 2.6 – Відсоток хабарництва по регіонах

Відтак, на рис. 2.7 показано відсоток громадян, що вважають, що переважна кількість працівників в означених інститутах корумповані.

Відсоток населення, які погоджуються, що "всі" або "в більшості" корумповані, в %

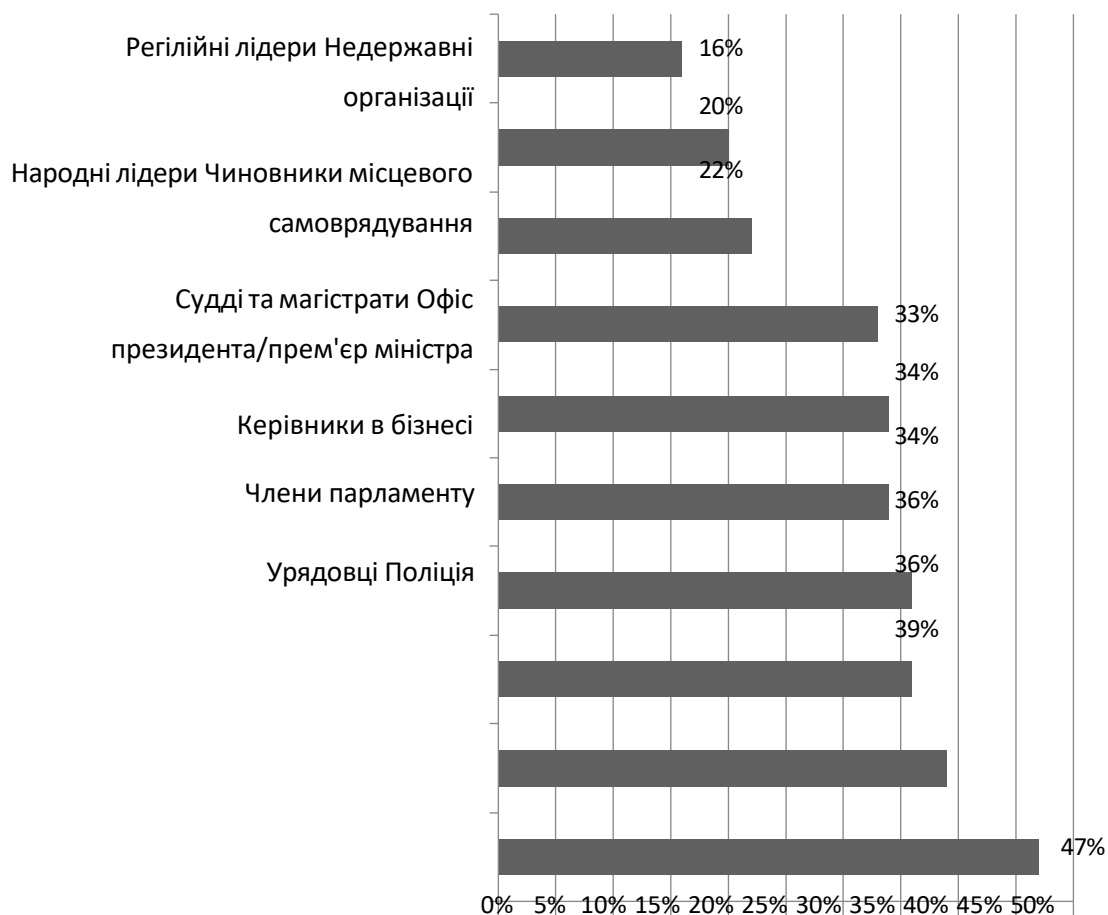


Рисунок 2.7 – Інститути, що переважно корумповані в Африці 2020-2025 рр.

На наступному рисунку показано відсоток громадян, які вважають, що рівень корупції збільшився за останні роки в державах ЄС .

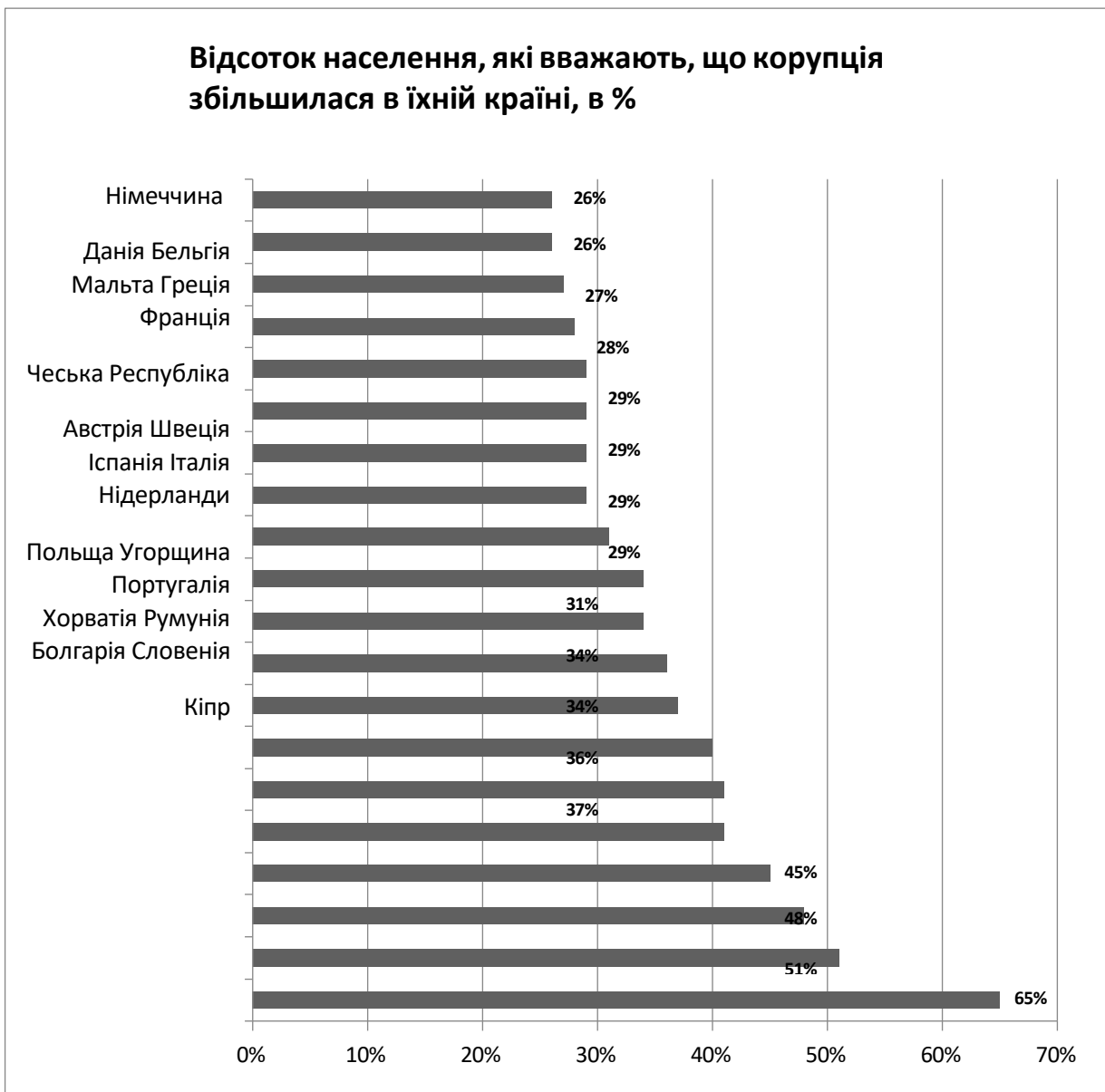


Рисунок 2.8 – Відсоток громадян, які вважають, що рівень корупції зріс за останні роки країн ЄС .

На рис. 2.9 прослідковуємо, яким інститутам Європейського Союзу сприяють довірі найбільше та найменше громадян.

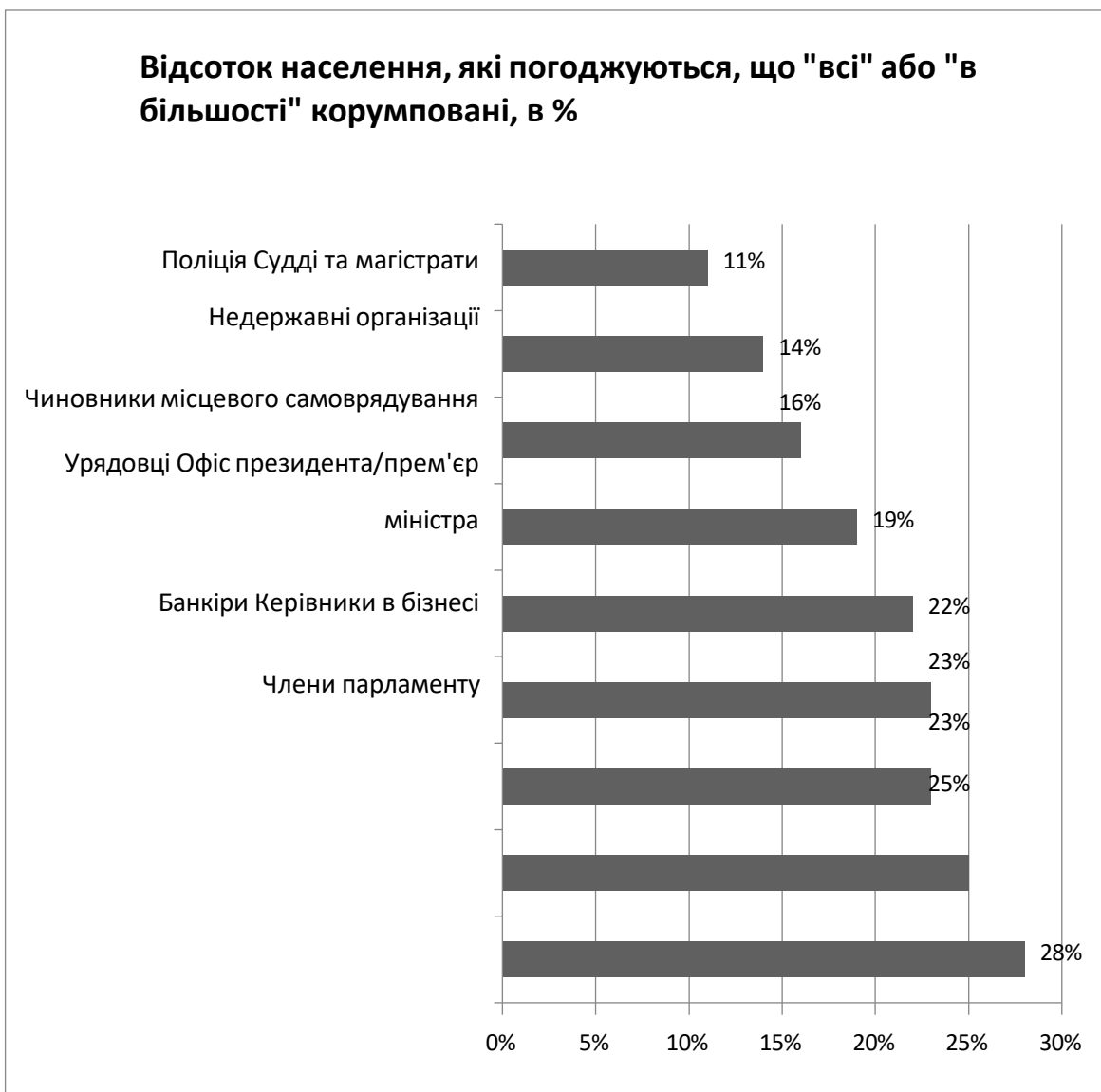


Рисунок 2.9 – Найбільш корумповані в ЄС 2023р.

На рисунку показано рівень корупції, Сінгапур, Грузія, Румунія, Україна та Китай за 2024 рік.

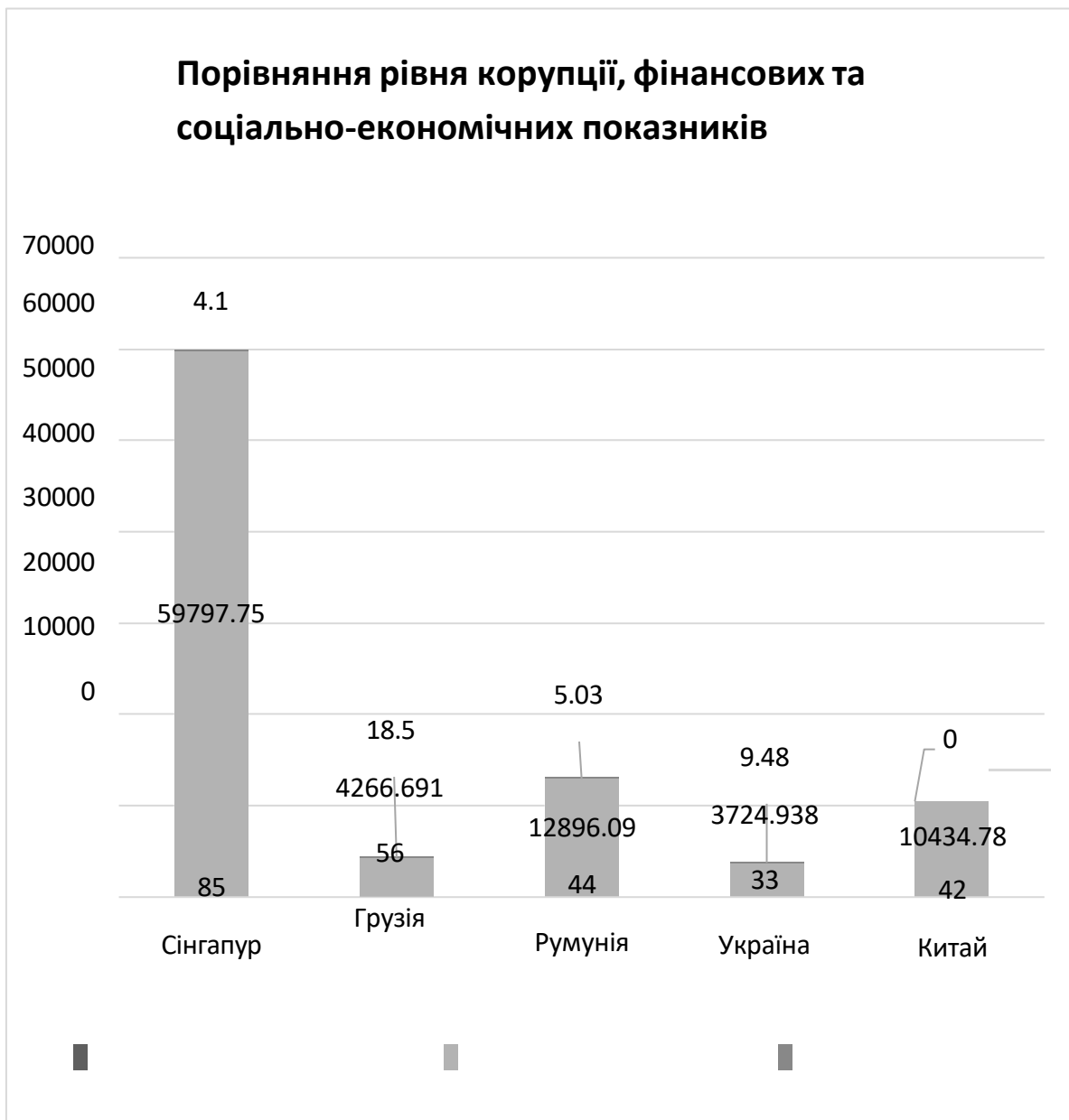


Рисунок 2.10 –Індекс сприйняття корупції в даних країнах 2024 р.

З огляду на вище сказане, можна констатувати, що урядам світу задля подолання корупції необхідно дотримуватися таких вимог:

- дотримуватися законодавства щодо притягнення до відповідальності корупціонерів країні;
- посилити інституційний контроль органам державної влади та місцевого самоврядування;
- проводити боротьбу з транснаціональними засадами корупції;

- заснувати чи реалізувати право на інформацію щодо державних видатків.

Відтак, проаналізувавши антикорупційні діяння певних західних країн та сьогоденних реалій України, «можна запропонувати наступні рекомендації для нашої держави. Найбільший рівень корупції було визначено саме в державному секторі, тож на цьому і потрібно поки що робити акцент антикорупційної політики, але не потрібно забувати про приватний сектор також. По-перше, рекомендаціями для державної сфери є: посилення перевірок та звітування державних діячів, покращення системи відбору персоналу на державні посади (включно з психологічними перевірками на схильність до корупції), підвищення професійної культури чиновників, запровадження суворих законів та покарань за корупційні протиправні дії та інше. По-друге, рекомендації для антикорупційних органів включають: продовження та посилення співпраці між собою, урядом, громадськими організаціями, Антикорупційним судом задля розробки інструментарію для контролю та оцінки корупції, ефективного розгляду справ та винесення вироку тощо. Але першочерговою дією є фінальне обрання керівників певних антикорупційних установ України.

По-третє, необхідно покращувати освіченість населення стосовно форм, проявів та наслідків корупції, і покарання за корупційні правопорушення. Додатково, потрібно запроваджувати практику повідомлення про корупцію серед громадян, що буде виховувати нетерпимість до корупції, а також зменшувати спілкування населення з чиновниками» [34].

З огляду на вищесказане можна констатувати, що наша держава зробила вже окремі кроки з боротьби з корупцією. Тому потрібно не зупинятися на досягнутому і продовжувати низку досліджень вчених щодо зменшення корупційних діянь та співпраці зі сторони органів влади та ОМС.

2.2 Адміністративно-правовий механізм протидії корупції на регіональному рівні

У даному підрозділі 2.2 проаналізуємо адміністративно-правовий механізм щодо протидії корупції на регіональному рівні, спираючись на дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених. Адже адміністративно-правове регулювання антикорупційної політики являється складником чи складовою загального правового регулювання корупції в нашій воюючій державі.

Слід сказати, що корупція, особливо під час воєнного стану гальмує соціально-економічний розвиток нашої держави. Відомо, що наразі Україна знаходиться на 131 місці-показнику із 176 країн світу згідно з показниками Всесвітнього рейтингу щодо корупції.

Тому, щоб подолати такий значний рівень корупції в державі, необхідно було опрацювання та прийняття Верховною радою належного антикорупційного законодавства . Також було вдосконалено вже існуючі нормативно-правові акти та запроваджено нові. Але, як зазначають науковці, дані заходи є ще досить недостатніми щоб запобігти корупції в країні.

Наразі є нагальною потреба в прозорій і далекоглядній перспективній антикорупційній політиці, особливо під час війни. А це залежить від ефективності адміністративно-правового регулювання органами державної влади та МС. Низка дослідників визначають цю дефініцію «адміністративно-правове регулювання», як вплив, зокрема, юридичний, на суспільні відносини, що реалізується послуговуючись на право та всі правові в сукупності інструменти - форми і засоби.

Автор П. Рабінович констатує правовий механізм, як такий, що реалізований в межах держави з використанням належних і потрібних засобів, що впливає на суспільні відносини із тим, щоб їх привести в порядок та для реалізації розвитку і охорони.

Інший вчений, як-от Т. Казьмюк, вважає, що правове регулювання здійснює вплив самим правом, як інструментом і регулятором, що має спрямований і є організаційним та результативним та має організаційно – нормативний характер.

Зауважимо, що наразі адміністративне право здійснює вплив на всі суспільні відносини в країні через механізми його дії.

З огляду на дослідження низки авторів, адміністративно-правовий механізм – це набір правил, інструментів і дій, які встановлені нормами адміністративного права (тобто, законодавством, що регулює державне управління).

На нашу думку, метою даного механізму - організувати суспільні відносини (діяльність чиновників, процедури, взаємодію з громадянами), щоб максимально мінімізувати можливості для корупції в країні.

Виокремимо основні складові механізму:

1. **Правове підґрунтя (Законодавство):** Закони та норми, які:
 - Наділяють спеціальні органи повноваженнями для боротьби з корупцією.
 - Встановлюють чіткі обов'язки для всіх суб'єктів.
 - Визначають заходи юридичної відповідальності за корупційні дії.
2. **Суб'єкти протидії:** Уповноважені органи та особи, які безпосередньо здійснюють антикорупційну діяльність (НАБУ, НАЗК, САП, ВАКС тощо).
3. **Організаційні заходи:** Практичні дії, процедури та політики, спрямовані на запобігання корупції (наприклад, електронне декларування, прозорі закупівлі).

Якщо розглядати цей механізм ширше, як інструмент формування політики, то його можна визначити як цілеспрямований вплив держави.

Отже, це систематична діяльність, що здійснюється через адміністративно-правові інструменти, методи та форми, яка має на меті:

- Сформувати державну антикорупційну політику (тобто визначити її стратегію та напрямки).
- Забезпечити реалізацію цієї політики на практиці.

Усе це робиться з урахуванням реальних потреб суспільства та фактичного рівня корупції в Україні.

3. Адміністративно-правові Засоби (Інструментарій)

Під адміністративно-правовими засобами розуміється весь юридичний інструментарій, яким держава послуговується для управління антикорупційною політикою.

Цей інструментарій включає:

- Нормативна база: Вся система адміністративно-правових норм, закріплених у:
 - Конституції України.
 - Законах України.
 - Інших нормативно-правових актах.
 - Міжнародних договорах, ратифікованих Верховною Радою України.
- Правова діяльність: Практична нормотворча (створення нових норм) та правозастосовна (виконання норм, розслідування) діяльність уповноважених державних органів.

Відтак, Адміністративно-правове регулювання — це використання державою чіткого "інструментарію" (норм і законів) для юридичного забезпечення цілей антикорупційної політики та визначення прав і обов'язків усіх учасників цих правовідносин.

Науковець, М. Бездольний аналізує державно-правовий механізм противенства корупційних діянь та позначає його, як «сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворюють його структуру, спрямовані на досягнення основної мети його функціонування — уповільнення темпів зростання корупції, зменшення її обсягів, установлення й припинення її виявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і

юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь. До складових цього механізму дослідник відносить такі елементи: 1) мету й завдання протидії корупції; 2) принципи протидії корупції; 3) об'єкти й рівні протидії корупції; 4) суб'єкти корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією; 5) органи протидії корупції; 6) заходи й засоби протидії корупції; 7) напрями протидії корупції; 8) систему забезпечення протидії корупції» [26, с. 42-43].

2.3 Аналіз корупційного рівня в Україні в умовах воєнного стану

Повномасштабне вторгнення росії в нашу незалежну державу сприяло наданню помітної і неприпустимої шкоди: людської, суспільної а також економічної та моральної.

Під час війни зіпсовано та майже зруйновано значну кількість інфраструктури держави та житлових будинків і багатоповерхівок та ін..

У 2023 р. **Світовим банком було оприлюднено результати «Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3)»**, за результатами якої **г р о ш о в а** сума, яка буде потрібна нашій країні для відновлення а також відбудови, збільшилася і становить **486 млрд доларів** і буде збільшуватися й надалі (див. рис. 2.11).

СВІТОВИЙ БАНК ПРЕДСТАВИВ RDNA 3 - ЗВІТ ПРО ПОТРЕБИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

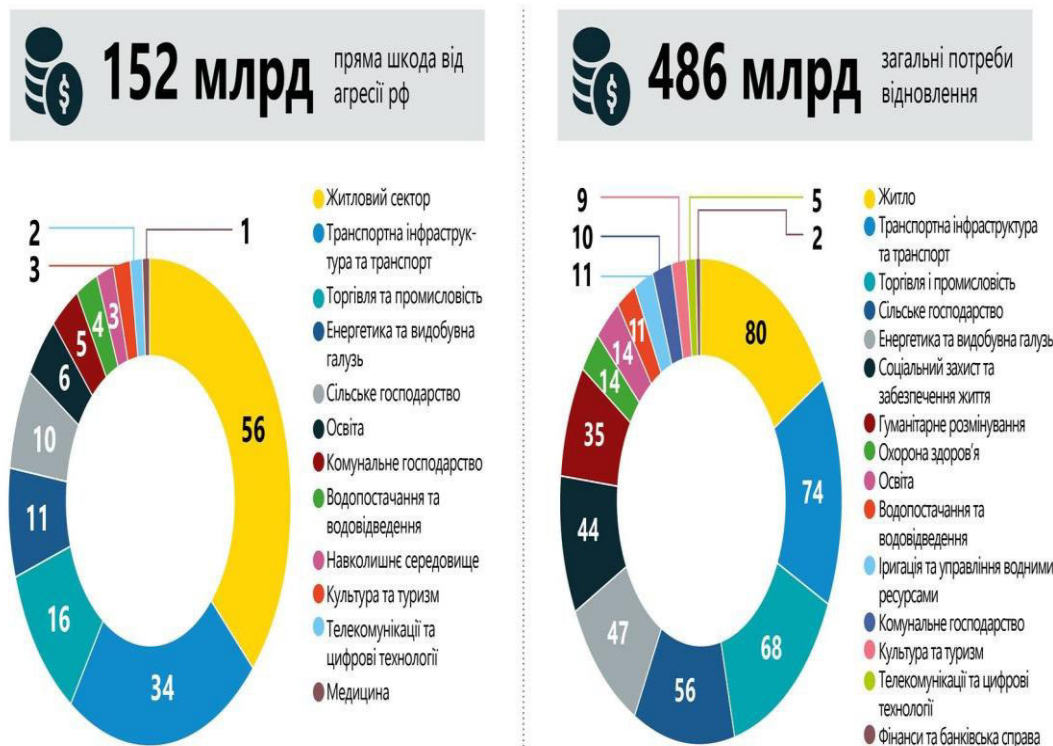


Рис . 2.11 Гроші на післявоєнну відбудову України

Згідно соціологічних даних:

- **73% громадян України і також 80% бізнесменів серед потенціальних небезпек найбільше турбує повернення корупційних схем відбудову держави;**
- **63% громадян а також 73% бізнесменів-підприємців побоюються браку контролювання щодо розкрадання державних грошей;**
- **бізнес (45%) і громадяни України (55%) нарікають на повернення військових дій тобто війни.**

Слід сказати, що Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову (25.04.2023 № 382) «Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації». Дана Постанова затвердила Порядок реалізації експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, що постраждали внаслідок війни рф [4].

Наразі агентство відновлення працює над дослідженням плану щодо відбудови 46 об'єктів (це 9 регіонів держави), а також у межах експериментального проекту - над комплексним відновленням - 5 населених пунктів, що потребують відновлення.

Біля 300 об'єктів, планується відновити в побудувати з нуля в окремих населених громадах (див. рис. 2.12).

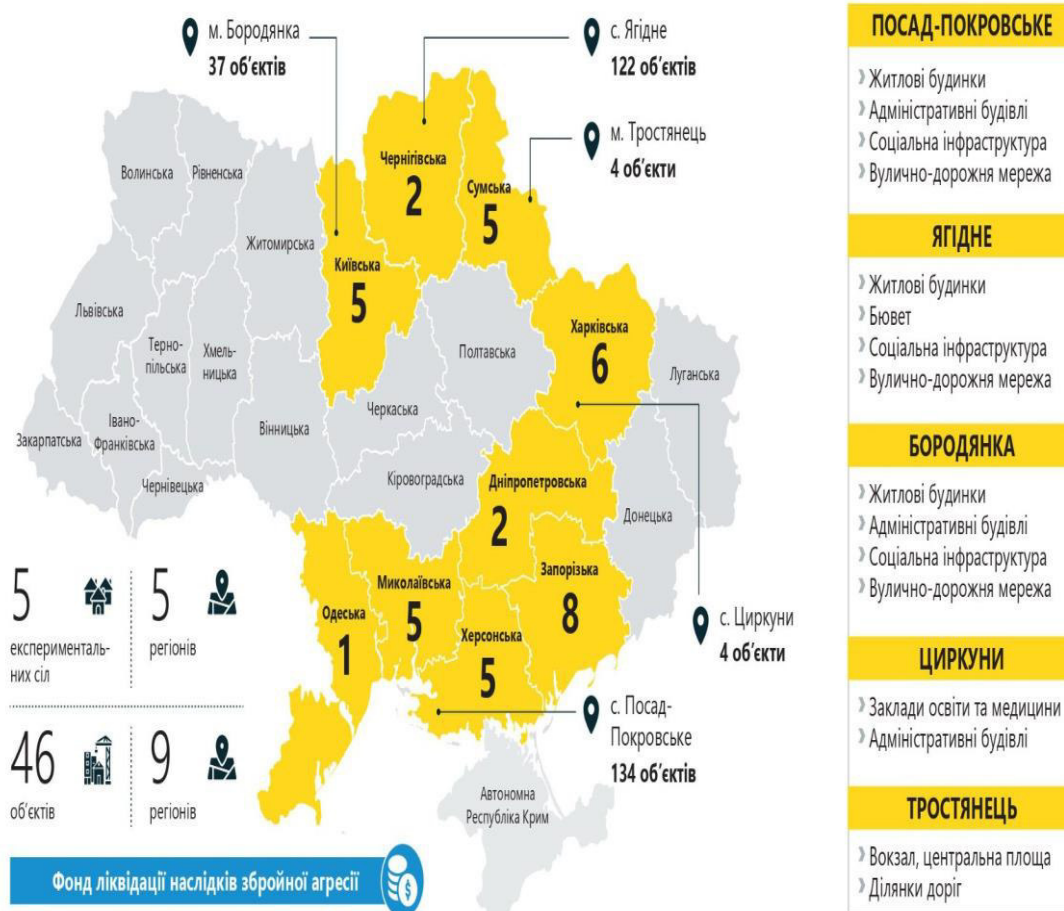


Рис. 2.12 План відбудови за регіонами України

Слід зауважити, як стверджують фахівці, відбудова України і під час, і після воєнного стану, тобто війни, потребує скоординованих напруг усіх суб'єктів, які є чи будуть залучені до процесу відбудови, а також потребує радикального керівництва та інспектування тобто контролю. Процес відновлення має бути підзвітним, прозорим та ґрунтуватися на потребах громад і регіонів.

Науковці вказують на джерела ризиків та загроз, як-от:

1. «Недосконалість нормативного регулювання.

2. Відсутність у законодавстві визначення таких понять, як «першочергові потреби населення» та «пріоритетність задоволення першочергових потреб населення» у рамках реалізації експериментального проекту.
- 3 . Відсутність законодавчо визначеної процедури щодо реалізації принципу пріоритетності задоволення першочергових потреб населення.
- 4 . Відсутність законодавчо закріплених чітких критеріїв відбору ОМС об'єктів, які підлягають відновленню, при підготовці пропозицій для ОДА (ОВА).
5. Відсутність законодавчо закріплених чітких критеріїв щодо формування ОДА (ОВА) переліку об'єктів, які підлягають відновленню, для подальшого подання Агентству відновлення.
6. Відсутність передбачених законодавством повноважень ОДА (ОВА) як щодо внесення змін (виключення / внесення) до запропонованого ОМС переліку об'єктів, так і щодо повернення пропозицій ОМС для доопрацювання.
- 7 . Неналежний рівень комунікації між ОМС та мешканцями громад щодо визначення об'єктів для відновлення, що унеможливорює врахування першочергових потреб населення та громадський контроль» [4]. На рис. 2.13 можна побачити і порівняти ціни на нове будівництво об'єктів в прифронтових зонах у млн.. грн. (Харківська і Херсонська обл.).



Рис. 2.13 Ціна на нове будівництво (порівняльний аспект).

Даний аналіз засвідчує, що виділені із Фонду гроші для відновлення прифронтових населених пунктів в умовах нечисленних ресурсів країни можуть бути безповоротно втрачені, спричиненням корупції а також тим, що населені пункти можуть потрапити знову під окупацію ворогів, а об'єкти в окупованих населених пунктах будуть знову повторно знищені загалом чи пошкоджені.

З огляду на вище сказане, можна говорити про **неефективне використання грошових коштів** у межах виконання експериментального проєкту, що спрямовані Агентству відновлення у 2023 році із Фонду для поновлення населених громад, що постраждали внаслідок війни з рф (див. рис. 2.14).

Використані кошти Агентством відновлення / Службами відновлення за бюджетною програмою 31113/0 "Відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії рф", млн грн (Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік)

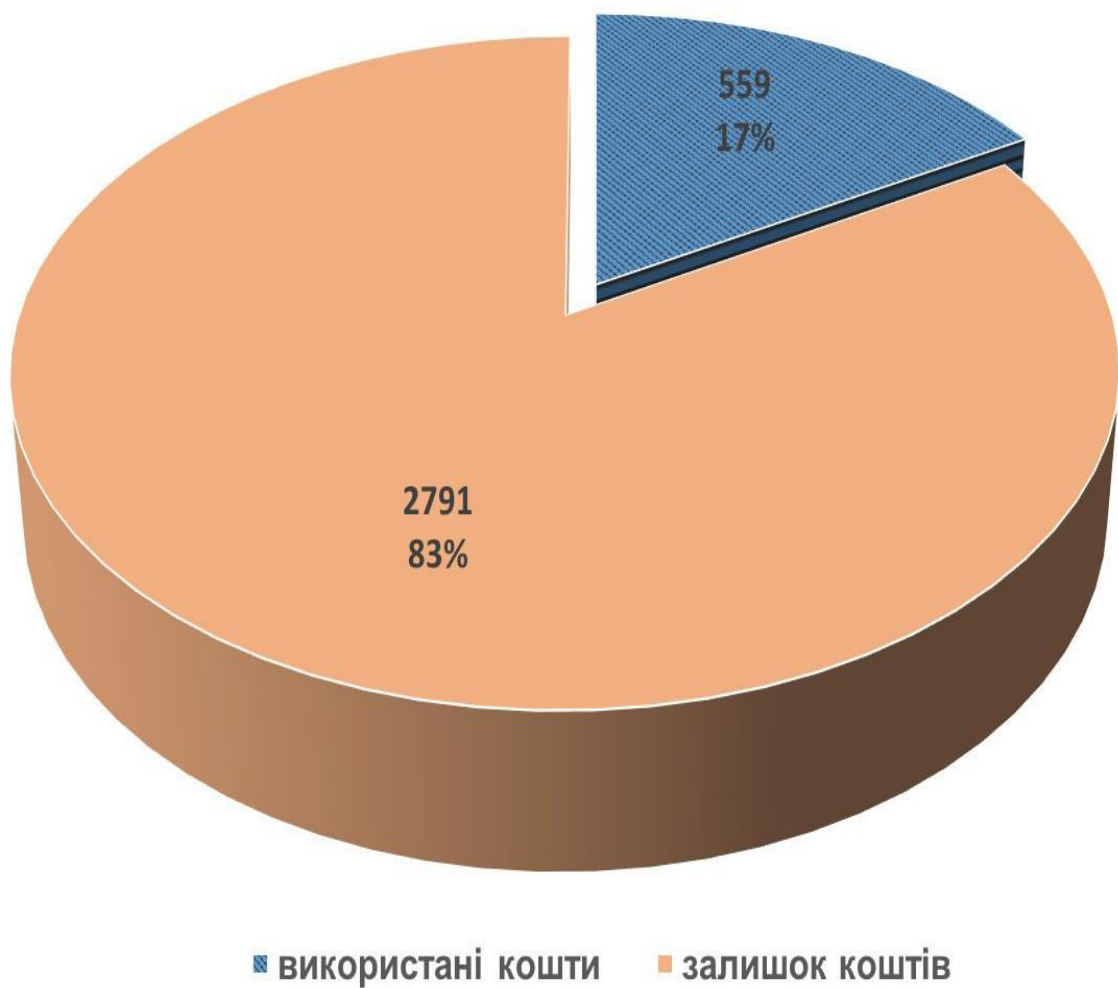


Рис. 2.14 Використані кошти Агентством відновлення та їх залишок

Використані кошти Агентством відновлення / Службами відновлення від загальної суми, передбаченої на 2023 рік, на виконання робіт з відбудови об'єктів у смт Бородянка, млн грн. (рис. 2.15).

Використані кошти Агентством відновлення / Службами відновлення
від загальної суми, передбаченої на 2023 рік,
на виконання робіт з відбудови об'єктів у смт Бородянка, млн грн

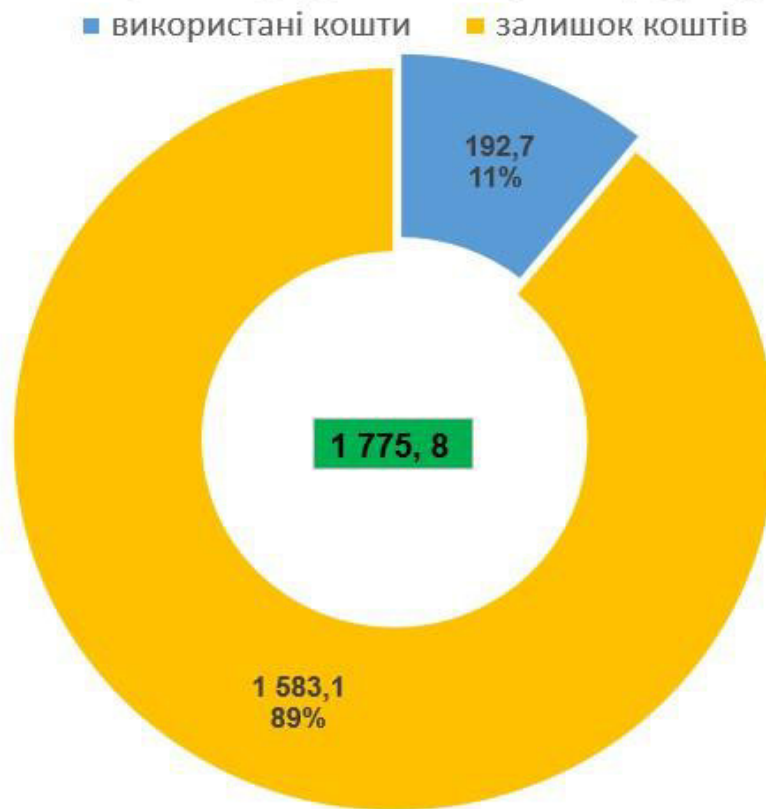


Рис. 2.15 Використані кошти Агентством відновлення

Отже, Нацагенство дає рекомендації щодо зменшення антикорупційних ризиків під час відновлення: «забезпечити оцінку доцільності та ефективності комплексного відновлення населених пунктів, що знаходяться на невеликій відстані відносно територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, та її кордону, зважаючи на активну фазу воєнних (бойових) дій. Визначення на законодавчому рівні понять: **«відновлення населених пунктів»** / **«відновлення територій»**, що «має передбачати не лише проведення будівельних робіт, пов'язаних з відновленням об'єктів будівництва, а й повноцінне та гарантовано безпечне відновлення усіх видів активностей: економічної, соціальної, культурної тощо, на засадах ризик-орієнтованого підходу, що забезпечить сталий розвиток регіонів в інтересах громадян;

«першочергові потреби населення», формування їх вичерпного переліку з метою однозначного розуміння, застосування та дотримання принципу правової визначеності. Закріплення вимог щодо пріоритезації проектів на рівні закону, а також методології її реалізації на рівні підзаконного акта, затвердженого Урядом. Обов'язковість застосування методології відбору проектів відновлення з державним фінансуванням. Встановлення мінімальних вимог до повноти та якості інформації про проекти відновлення, що охоплюють обсяг затвердженого фінансування, джерела фінансування, будівельну документацію, перелік контрактів та підрядників, поточний стан реалізації проектів» [4].

Висновки до розділу 2

Встановлено, що процес становлення антикорупційних механізмів в Україні проходив декілька етапів які були викликані внутрішніми політичними кризами держави а також зовнішніми вимогами:

1. Ранній Етап (1990-ті – початок 2000-х рр.).
2. Етап Інституційно-Правового Оформлення (2000-ті – 2013 рр.).
3. Інституційна Реформа та Запровадження Превентивної Моделі (Пост-Майдан, 2014–2021 рр.).
4. Адаптація в Умовах Воєнного Стану (із 2022 р. по даний час).

Слід вказати на такі проблеми, як-от: недостатня політична воля, залежність правоохоронців від політичних еліт, відсутність системних превентивних заходів; часті зміни антикорупційного законодавства, фрагментарність, імітація боротьби та відсутність невідворотності покарання для високопосадовців; посилення контролю на регіональному рівні та забезпечення незворотності покарання за злочини, пов'язані з військовою та гуманітарною допомогою.

Отже, становлення та розвиток антикорупційних механізмів України відображає перехід від кримінально-правових заходів до інституційно-превентивної системи. Ключове завдання на сучасному етапі — зберегти, адаптувати та зміцнити цю незалежну архітектуру, особливо в контексті європейської інтеграції та процесів повоєнної відбудови.

Виокремлено чотири таких головні види корупції, які позначаються в таких сферах життя громадян: високорівнева корупція, середнього та дрібного рівнів та корупція від злиднів.

Необхідне виконання слідуючих дій: зменшення антикорупційних ризиків під час відновлення; забезпечення оцінки доцільності і ефективності комплексного ефективного відновлення населених пунктів, які перебувають на незначній дистанції відносно територій, на яких йде війна чи вони окуповані російською федерацією, відстежуючи та посиляючись активну стадію військових дій.

Також слід пришвидшити створення і реалізацію повноцінної діяльності (ЄЦПАСУ) - єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи керівництва ходом оновлювання і відбудови об'єктів рухомості, будівництва і інфраструктури, що розміщуватиме урядову імовірну інформацію.

Адміністративно-правове регулювання - це використання державою чіткого «інструментарію» - (норм і законів) щодо юридичного забезпечення напрямків антикорупційної політики а також визначення прав і обов'язків усіх учасників даних правовідносин.

РОЗДІЛ 3.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ДЛЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1 Участь громадськості у запобіганні корупції в органах публічного управління в Україні

У процесі розвитку свідомого громадського суспільства, що призвело до більшої зацікавленості в процесах публічного управління, виникла необхідність делегувати проведення зовнішнього контролю за діяльністю державних органів громадським організаціям. Така діяльність отримала назву «громадський контроль».

На цей час законодавець, ще не затвердив офіційне тлумачення поняття

«громадський контроль». Проте у сучасній науковій літературі сформовано декілька підходів до визначення сутності та основних параметрів громадського контролю над органами влади. Найбільш поширеним є твердження, що громадський контроль представляє собою широкий спектр дій, в основному виконуваних інститутами громадянського суспільства та окремими громадянами. Його головною метою є перевірка відповідності дій органів публічної влади нормам законодавства та вживання заходів для коригування виявлених відхилень в їхній роботі. [30, с. 67-71].

Громадський контроль за своїм змістом є видом здійснення зовнішнього контролю за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування. Закон України про «Про запобігання корупції» визначає, що громадяни мають право брати участь в антикорупційній діяльності. Стаття 21 Закону України «Про запобігання корупції» визначає права громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян в діяльності щодо запобігання корупції. До них належать такі права:

- повідомляти про виявлені випадки вчинення корупційних

або пов'язаних з корупцією правопорушень спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву або іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких відбулися ці правопорушення або у працівників яких виявлено конфлікт інтересів, а також інформувати громадськість;

- запитувати та отримувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування інформацію щодо заходів, спрямованих на запобігання корупції, відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації";

- здійснювати, або замовляти громадську антикорупційну експертизу нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів, подавати пропозиції до відповідних органів на основі результатів експертизи, отримувати інформацію від відповідних органів щодо врахування поданих пропозицій;

- брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції;

- вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, пов'язаних із запобіганням корупції;

- проводити або замовляти проведення досліджень, включаючи наукові та соціологічні, з питань запобігання корупції;

- організовувати заходи інформування громадськості з питань запобігання корупції;

- Здійснювати громадський контроль за дотриманням законів у сфері запобігання корупції, використовуючи при цьому форми контролю, які не суперечать законодавству;

- здійснювати інші заходи, не заборонені законом, щодо запобігання корупції [40].

Проаналізувавши права громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян в діяльності щодо запобігання

корупції, робимо висновок, що вони мають право здійснювати громадський контроль в таких формах: запит, громадська експертиза, законодавча ініціатива та в інших формах, що не суперечать чинному законодавству.

До форм проведення громадського контролю, що не суперечить чинному законодавству, можна віднести сучасний метод контролю через мережу Інтернет. Під час такого контролю громадяни мають можливість:

- перевіряти офіційні інтернет-сторінки державних органів, органів місцевого самоврядування та інших організацій;
- ознайомлюватись з публічними закупівлями, які оголошують державні органи, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, що керуються Законом України «Про публічні закупівлі». Безпосередньо ознайомлюватись з тендерною документацією, розрахунками, документами до закупівель та договорами, що укладаються за результатами цих закупівель;
- ознайомлюватись зі звітами щодо діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, що публікуються у відкритому доступі у мережі Інтернет.

Громадські організації в процесі перевірки інтернет-сторінки державних органів мають можливість ознайомитись з публічною інформацією, що розміщена на ньому, у тому числі з розпорядчими документами, якими керується державний орган в процесі своєї діяльності. Наступною вагомою інформацією для антикорупційної діяльності, що можна отримати на офіційних інтернет-ресурсах, є вакансії на посади державних службовців, результати проведення конкурсів на зайняття вакансії та вимоги до кандидатів. Проводячи таке дослідження офіційних інтернет-сторінок, громадськість має можливість контролювати та впливати на діяльність державних органів з метою додержання принципу законності.

Особливо активною громадськість стала у контролі за проведенням публічних закупівель саме під час початку повномасштабної війни у 2022 році. Вся необхідна інформація для проведення громадського контролю

розміщується на сайті Держзакупівлі онлайн та Prozorro. До інформації, яку громадяни мають змогу там отримати, належить: назву органу, що проводить закупівлю; очікувану вартість закупівлі; вимоги до учасників та предмета закупівлі; строки проведення закупівель та торгів; терміни поставки та виконання договору; договори та іншу документацію, що укладають після проведення закупівлі.

Громадські організації, волонтери, журналісти та просто небайдужі громадяни зрозуміли, що лише пильний контроль за проведенням публічних закупівель надасть можливість мінімізувати корупційні прояви в органах державної влади та в органах місцевого самоврядування. На перший погляд, публічні закупівлі складний та незрозумілий процес для пересічних громадян, проте вже зараз громадськість знайшла перший дієвий спосіб контролювати процеси закупівель. Таким способом є порівняння ринкової вартості товару або послуги, що закуповуються, і фактичної, за якою владні органи збираються провести закупівлю. Але для контролю за діяльністю державних органів, з метою протидії корупції, суб'єкти, що здійснюють такий контроль мають змогу перевіряти тендерну документацію закупівель для: уникнення положень, які є дискримінуючими й не дають висувати умови нікому окрім необхідних постачальників; терміни виконання, які є неосяжними та нереальними; ціну закупівель, що може бути перевищеною.

Слід звернути увагу, що доцільним зі сторони громадськості звертати увагу на закупівлі, які проводять без використання електронної системи. В таких закупівлях можуть критися корупційні прояви через штучне дробіння предмета закупівель на декілька невеликих закупівель з метою зниження вартості однієї закупки. Таке дробіння призводить до уникнення проведення відкритих торгів, що передбачає відсутність конкуренції.

Перейдемо до наступного методу, що чітко не передбачений в чинному законодавстві, але не суперечить йому. Ним є ознайомлення зі звітами щодо діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, що публікуються у відкритому доступі у мережі Інтернет. Державні органи

публікують звіти про свою діяльність задля виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації». В свою чергу, громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни мають право ознайомлюватись з опублікованими звітами, задля контролю діяльності державних органів у інтересах громадського суспільства.

За результатами проведення громадського контролю можуть бути встановлені факти корупційних правопорушень або порушень, пов'язаних з корупцією. В такому разі відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни мають право повідомити в уповноважені органи про такі факти. Даний закон також визначає, що державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права та юридичні особи, зобов'язані забезпечити функціонування внутрішніх каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону [40]. Тож, для здійснення повідомлення уповноважених державних органів громадяни, що здійснювали громадський контроль, можуть знайти всю необхідну інформацію на офіційних інтернет-сторінках всіх державних органів.

Слід зазначити, що Закон України «Про запобігання корупції» передбачає анонімне повідомлення про відомі факти корупційних правопорушень або пов'язаних з корупцією.

Отже, громадський контроль, як складова антикорупційної політики, охоплює всі сфери діяльності держави. А, зважаючи на те, скільки форм проведення громадського контролю передбачає законодавець, його цінність, як суспільно важливої діяльності, важко переоцінити. Саме він є запорукою

якісного виконання державною покладених на неї завдань. Тож завдяки активній діяльності громадян та громадських організацій налагодиться якісна система зовнішнього контролю над державним апаратом та мінімізуються

корупційні ризики під час виконання державними службовцями покладених на них посадових обов'язків.

Однак, слід зауважити, що наразі є потреба більш точного законодавчого закріплення норм і правил проведення всіх видів такого контролю. Адже, наразі такі поняття як громадський контроль, громадські ради, громадська експертиза регулюються постановами Кабінету Міністрів України та наказами центральних органів виконавчої влади. А такі норми є рекомендованими, а не обов'язковими до виконання для місцевого самоврядування.

3.2 Перспективи та основні фактори оптимізації антикорупційної політики в Україні

Слід зазначити, що у 2014 році український народ обрав для себе шлях євроінтеграції. Згодом таке рішення було закріплено в преамбулі Конституції України. За для досягнення поставленої мети наша держава повинна подолати широко розвинене явище «корупція».

В ході дослідження було «встановлено історичні етапи боротьби з корупцією на державному рівні та органи, що були спеціально створені для її проведення. Проте, навіть маючи розгалужену систему спеціалізованих державних органів та значну нормативну урегульованість антикорупційної діяльності, Україна все ж посідає 116 місце в всесвітньому Індексі сприйняття корупції» [21].

Тому наразі є нагальна необхідність висвітлити основні фактори та перспективи оптимізації антикорупційної політики.

У Державній антикорупційній програмі на 2023-2025 роки було «визначено основні проблеми, які заважають боротьбі з корупцією на всіх рівнях

суспільного життя. До основних сфер, де слід провести оптимізацію для підвищення ефективності системи запобігання і протидії корупції, відносять:

- формування та реалізація державної антикорупційної політики;

- формування негативного ставлення до корупції;
- врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки;
- здійснення заходів фінансового контролю;
- забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній;
- захист викривачів корупції» [42].

Ці окреслені вище проблеми можливо подолати лише з використанням публічно-управлінських механізмів. Тож слід окремо детально розглянути кожен із проблем та визначити основні фактори її подолання.

Однією з основних «слід висвітлити проблему недостатньої обґрунтованості впровадженої антикорупційної політики. Така ситуація складається через недостатню кількість досліджень, що висвітлюють зони з високими корупційними ризиками й динаміку боротьби з ними. Щоб розв'язувати дану проблему, слід уніфікувати систему збору, обробки та узагальнення статистичних даних у сфері антикорупційної діяльності. Та необхідно розширити зону соціальних досліджень, щоб виявити усі сфери суспільного життя з корупційними проявами» [14].

Також слід зазначити, що нагальною проблемою в антикорупційній політиці є недосконалість чинного законодавства, що регулює сферу запобігання та протидії корупції. До недосконалостей законодавства слід віднести: відсутність чітко законодавчо визначеного алгоритму запобігання та протидії корупції; недостатню обґрунтованість антикорупційної політики; безсистемність змін, які вносять в антикорупційне законодавство.

Попри те, що Україна почала шлях активно боротьби з корупцією ще у 2014 році, чинне законодавство досі залишається недосконалим. Недостатньо законодавчо закріплена автономія посадових осіб або підрозділів, під час

здійснення роботи по запобігання корупції, знижує ефективність антикорупційних заходів. Для подолання цієї проблеми законодавець має

розробити механізм реалізації владних повноважень посадовими особами, під час здійснення своїх повноважень в антикорупційній сфері.

Але, «через постійне внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють антикорупційну діяльність, виникає інша не менш глобальна проблема. Чинне законодавство у сфері антикорупційної діяльності часто зазнає часткових безсистемних змін. Вони призводять до низької якості нормативно-правових актів та зменшують їхню ефективність. У подальшій перспективі, для розв'язання даної проблеми, є доцільним:

- застосування міжнародного досвіду у формування, координації, моніторингу та оцінці публічної політики;
- вивчення й аналіз причин і умов виникнення корупції та дослідження реальної ситуації у відповідній сфері життя;
- проведення експертиз нормативно-правових актів» [10].

Також проблемою, що перешкоджає вирішення корупційних діянь в Україні, є нерозуміння її сутності та того, які дії відносять до неї. «У суспільстві існує стале твердження, що корупція, в цілому, є негативним соціальним явищем, яке слід викорінювати. А з іншого боку громадяни для задоволення соціальних потреб не нехтують корупційними складовими. Для коригування таких уявлень в суспільстві держава має проводити чітку та зрозумілу інформаційну кампанію. Така інформаційна кампанія повинна мати постійний характер. Під час просвітницької діяльності слід виховувати у громадян нульову толерантність до корупції шляхом проведення навчальних заходів, конференцій, інформаційних проєктів на телебаченні та в мережі Інтернет.

Наступна проблема, що полягає у відсутності вільного доступу громадян до різного роду соціальних благ, тісно пов'язана з попередньою. Деяка частина населених пунктів України не має своїх органів надання адміністративних послуг. В такій ситуації корупція виступає більш легким, а іноді і єдиним,

способом задоволення своїх потреб. Ключем до розв'язання глобальної проблеми є прийняття управлінських рішень про надання зручного доступу громадянам до необхідних їм соціальних благ, гарантованих державою. Україна вже почала шлях до надання повного доступу громадян до адміністративних послуг через офіційний застосунок Дія. Але така реформа є недосконалою і потребує подальшого покращення» [12].

Під час дослідження у межах магістерської роботи було з'ясовано, що діяльність осіб, повірених на виконання ролей держави чи місцевого самоврядування, має значні корупційні небезпеки. Такі загрози часто виявляються в конфлікті інтересів, а також в порушенні повселюдних обмежень та табу, та етичної діяльності.

Законодавством держави передбачено «чіткі механізми уникнення конфліктів інтересів в процесі професійної діяльності державними службовцями. Але попри законодавче врегулювання даної проблеми, на практиці звернення до Національного агентства з питань запобігання корупції мають тривалий термін розгляду. А іноді взагалі не містять конкретного вирішення тієї чи іншої проблеми. Тож, для оптимізації процесів запобігання конфліктів інтересів слід провести удосконалення роботи відділів Національного агентства з питань запобігання корупції, що відповідають за роз'яснення і вирішення таких спірних ситуацій» [12].

Не дотримання правил етичної поведінки та повселюдних загроз, що покладені на посадових осіб, мають бути виявлені та зупинені відповідними органами. Але для уникнення порушення чинного законодавства у даній сфері слід проводити інформаційно-роз'яснювальну діяльність у колективах державних органів та органів місцевого самоврядування. Та запровадити дієвий внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю саме посадових осіб, а не організацій в цілому.

З питань практичних, то з початку повномасштабного вторгнення, вчинення корупційних правопорушень у сфері публічних закупівель є значною проблемою України. Публічні службовці, маючи доступ до

державних

закупівель, мають змогу отримати неправомірну вигоду через порушення процедур проведення закупівель.

Під час розгляду наукових розвідок, щодо реагування на проблеми державних закупівель, констатовано, що «залежність ефективності проведення держзакупівель від кількості зайнятих фахівців у цій сфері, рівня їх освіченості, підготовки, кваліфікації та правової культури. Не менш значущим є і рівень матеріального забезпечення фахівців, що відповідають за процес публічних закупівель. А відтак:

- ретельна перевірка анкетних даних, біографії та відгуків з попереднього місця роботи;
- проведення психологічного тестування, кандидатів на зайняття посади, що безпосередньо дотична до процесу публічних закупівель. Таке тестування допоможе виявити потенційну схильність особи до незаконного збагачення під час своєї службової діяльності;
- ефективна фінансова мотивація. Європейський досвід показує, що є ефективним надання підвищеної заробітної державним службовцям, що працюють у сфері державних закупівель. Таке заохочення є нібито відзнакою за доброчесність і підвищує престиж займаної посади;
- зміна співробітників, що займаються проведенням публічних закупівель. Така тактика надасть можливість руйнування вже встановлених корупційних зв'язків між державними службовцями та підрядниками;
- проведення антикорупційних експертиз документів, дозволить виявляти невідповідності в документаціях до закупівель, які можуть створити умови для виникнення корупційних відносин, і вироблення пропозицій щодо їх усунення» [27].

До методів боротьби з корупцією під час проведення державних закупівель також слід відносити й проведення навчань та тренінгів, які будуть

підвищувати рівень самосвідомості державних службовців. За допомогою таких заходів в колективі, в цілому, буде поступово формуватися нульова толерантність до будь-кого прояву корупції.

Дослідження констатують, що для «ефективної протидії корупції» законодавчо було закріплено проведення декларування доходів посадовими особами державних органів і органів місцевого самоврядування. Згодом у 2016 році задля ефективності й зручності декларування було запроваджено через електронну систему декларування. Для цього було розроблено та запроваджено систему подачі, збору та обробки декларацій. Проте, наразі практика свідчить про суттєві недоліки у даній системі, що призводять до зниження ефективності цих методів виявлення та попередження корупції.

Для покращення функціонування системи декларування пропонуємо внести деякі зміни до неї:

- на державному рівні встановити високі оклади для працівників державних органів та органів місцевого самоврядування. Високий рівень заробітних плат усуне проблему поганого матеріального забезпечення посадових осіб. Це в свою чергу знизить інтерес до корупційних проявів;

- посилити контроль за декларантами, що займають високі посади на державній службі. Особи, що займають вищі та найвищі посади у державних органах та органах місцевого самоврядування, можуть найбільше піддаватись корупційним ризикам. Тому контроль за їхніми доходами та майном має бути підсиленим;

- забезпечити невідворотність покарання за порушення антикорупційного законодавства. Усі без виключення уповноважені особи мають нести адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до чинного законодавства;

- посилити громадський контроль у сфері декларування. Громадяни та громадські організації часто виявляють можливі факти незаконного збагачення у посадових осіб. Тому слід розробити реальний

механізм реакцій

на повідомлення громадськості про виявлені в декларації факти незаконного збагачення» [12].

Забезпечення «доброчесності політичних партій та виборчих кампаній має на увазі розробити прозорий процес створення, діяльності, закриття та фінансування політичних партій. Слід розробити механізм подачі звітів про фінансові надходження та витрати політичних партій. Та встановити контроль за тим, щоб політичні партії не піддавались впливу з боку певних зацікавлених осіб» [12].

Наразі в суспільстві вбачається підйом громадянської свідомості. Громадськість активно слідкує за діяльністю державних органів та посадових осіб. Такий контроль часто призводить до успішного виявлення корупції. Далі такі громадяни мають звернутись до уповноважених органів і повідомити про відомі їм факти корупції й отримують статус викривача. Закон України передбачає, що викривач – це фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання [26].

Зараз «виникають окремі проблеми з реалізації даного механізму протидії корупції. До таких проблем з викривачами належать:

- недостатня обізнаність громадян щодо механізмів повідомлення про наявні факти корупції;
- невисокий рівень поваги до викривачів серед суспільства;
- низький рівень освіченості уповноважених осіб, що займаються перевіркою повідомлень про вчинення корупції;
- належно не закріплений захист викривачів.

Саме за допомогою публічно-управлінських механізмів слід подолати визначені проблеми. По-перше, слід нормативно визначити чіткі кроки розгляду та реакції на повідомлення від викривачів. Закріпивши визначені норми, слід провести навчання відповідних посадових осіб, обов'язком яких є перевірка та реакція на повідомлення про факти корупції» [26].

По-друге, «необхідно створити дієві канали передачі інформації викривачами та закріпити механізми захисту викривачів. Наразі в Україні вже запроваджено гарячу лінію та електронну адресу, на яку можна повідомити про наявні факти корупції. Але пропоную ще додати можливість повідомляти про виявлену корупцію через електронні ресурси й додаток Дія. Щодо гарантій безпеки викривачів розділ 8 Закон України «Про запобігання корупції» визначає всі права та обов'язки викривача. Та передбачає, які гарантії захисту надаються викривачу. Але наразі ще повністю не розроблено дієвий механізм впровадження відповідних гарантій. Тому є необхідність провести оптимізацію роботи антикорупційної системи та виробити механізм з автономним прийняттям рішень уповноваженими особами» [12].

В результаті дослідження було встановлено, що антикорупційне законодавство України вже містить всі ключові засади боротьби й протидії корупції. Але існують реальні прогалини в розроблені дієвих алгоритмів реалізації норм відповідного законодавства.

Проаналізувавши ключові проблеми, що виникають в системі антикорупційної діяльності, було виявлено ряд управлінських прогалин. Дані прогалини можливо виправити шляхом:

- проведення аналізу механізмів отримання, опрацювання та реагування на повідомлення про вчинення корупційних правопорушень;
- підвищення рівня професійних знань посадових осіб, діяльність яких пов'язана з запобіганням та протидією корупції;
- систематизації антикорупційного законодавства;
- застосування практики розвинених держав у процесі

боротьби та протидії корупції;

– створення освітніх програм щодо виховання негативного ставлення суспільства до корупції. Висвітлення позитивного образу викривачів у громадянському суспільстві.

В даному розділі розглянемо перспективи а також проаналізуємо фактори реалізації антикорупційної політики в нашій державі.

Оптимізація державної антикорупційної політики в Україні є безперервним процесом, який набув критичного значення в умовах повномасштабної війни, інтеграції до ЄС та майбутньої відбудови. Цей процес визначається стратегічними перспективами та залежить від низки ключових факторів.

1. Стратегічні Перспективи Оптимізації Політики

Основними векторами, що визначають майбутнє антикорупційної політики, є:

- Перспектива
- Зміст та Вплив
- Оптимізаційні Цілі
- Європейська Інтеграція

Антикорупційна політика розглядається як неухильна умова членства в ЄС. Це вимагає повної імплементації *acquis communautaire* та виконання рекомендацій Єврокомісії.

Досягнення нульової толерантності до корупції, гармонізація законодавства з нормами ЄС, зміцнення незалежності антикорупційних інституцій.

Економічна Відбудова

Залучення мільярдів доларів міжнародної допомоги на відновлення інфраструктури, що створює безпрецедентні корупційні ризики.

Створення повністю прозорих, підзвітних та верифікованих механізмів управління коштами відновлення (система DREAM, публічний моніторинг).

Цифрова Трансформація

Використання цифрових інструментів для мінімізації людського фактора та підвищення прозорості послуг.

Цифровізація адміністративних послуг, запровадження електронних реєстрів, використання AI для аналізу ризиків.

Посилення Стійкості

Адаптація антикорупційних механізмів до роботи в умовах високих загроз (військові дії, кібератаки, спроби зовнішнього впливу).

Забезпечення стійкості (resilience) антикорупційних органів, захист реєстрів, підвищення кваліфікації УОЗК щодо воєнних ризиків.

2. Основні Фактори Оптимізації (Критичні Умови Успіху)

Оптимізація механізмів реалізації політики залежить від кількох фундаментальних факторів:

А. Інституційна Незалежність та Спроможність

Незалежність Інституцій: Забезпечення політичної та фінансової незалежності НАБУ, НАЗК, САП та ВАКС. Це є ключовим сигналом для міжнародних партнерів і гарантією незворотності покарання.

Кадровий Потенціал: Підвищення рівня професіоналізму та доброчесності уповноважених осіб (УОЗК) на регіональному та місцевому рівнях, які є основними виконавцями превентивних заходів.

Спеціалізація: Посилення спеціалізації правоохоронних органів для розслідування злочинів, пов'язаних із використанням військової та гуманітарної допомоги.

Б. Технологічна Досконалість та Прозорість

Відкриті Дані: Максимальне відкриття (із збереженням безпеки в умовах воєнного стану) реєстрів та інформації про державні/комунальні ресурси, особливо на регіональному рівні (майнові реєстри, рішення місцевих рад).

Електронне Врядування: Подальший розвиток електронних платформ ("Дія", ProZorro) для зменшення безпосереднього контакту чиновника з громадянином або бізнесом.

Громадська позиція а також культура доброчесності полягає в залученні суспільства: Формалізація та розширення участі антикорупційних громадських організацій у моніторингу державних закупівель та рішень ОМС (наприклад, через громадські ради при ОВА).

Культурне перетворення полягає в : формуванні в товаристві та серед державних співробітників культури нетерпимості до будь-яких проявів корупції, починаючи з низового рівня.

Г. Адаптація до Воєнних Ризиків (Актуалізація Дослідження)

Опція тимчасової реакції:: Фактор оптимізації потребує перегляду та скасування тих тимчасових актів, запроваджених під час воєнного стану, які необґрунтовано обмежують прозорість (наприклад, щодо певних видів закупівель, які не стосуються безпосередньо оборони).

Систематична допомога регіонам, як-от: надання ОВА та ОМС проникливих, адаптованих методик з правління конфліктом справ та моніторингу ризиків в домовленостях фінансової децентралізації та воєнного стану.

3.3. Стратегічні пріоритети антикорупційної політики України в умовах воєнного стану

З огляду на наше дослідження можна представити таку модель системної протидії корупції в органах публічної влади в Україні (див. рис. 3.1):

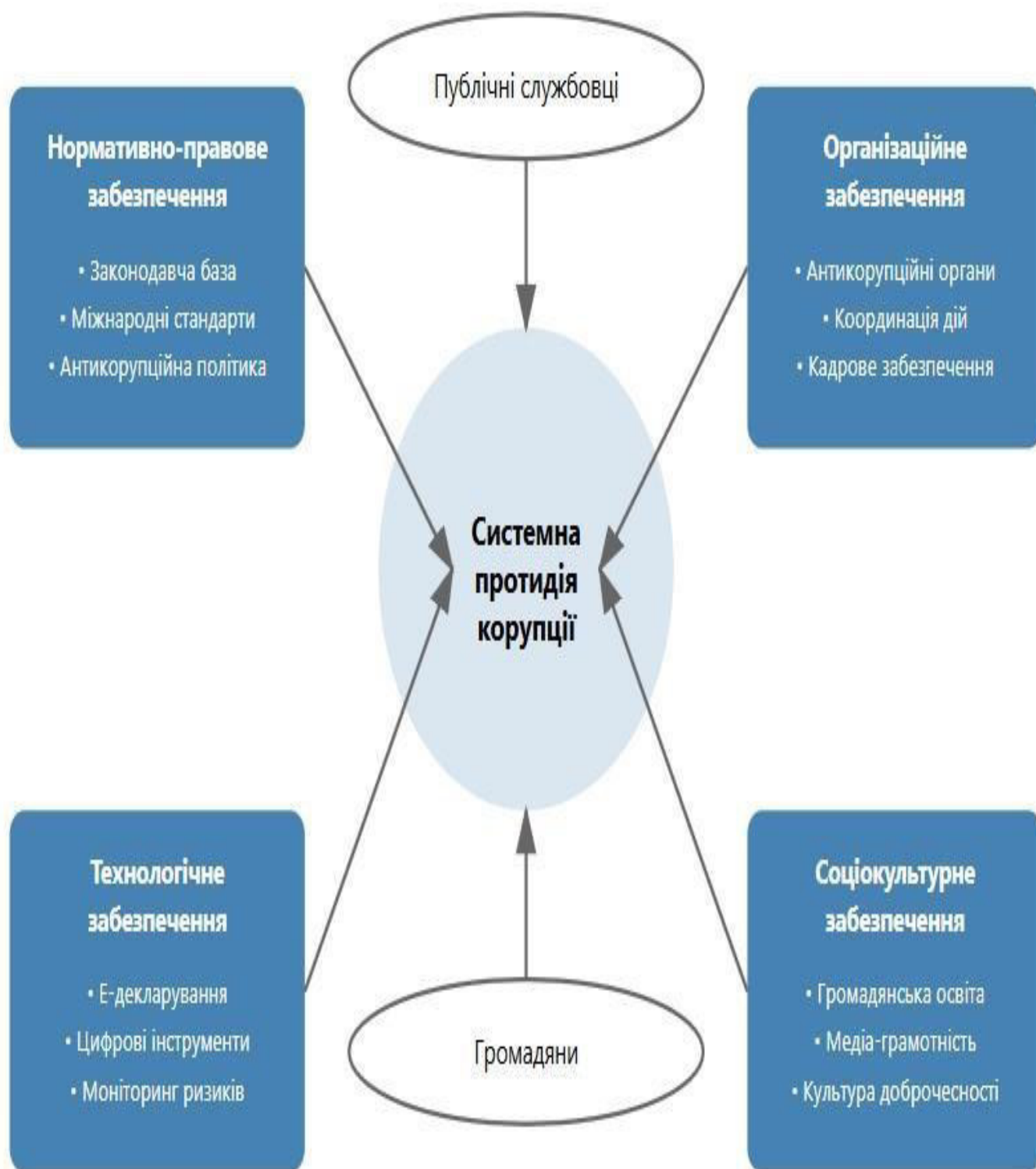


Рис. 3.1. Модель системної протидії корупції в органах публічної влади в Україні

Слід сказати, що підписання нашою державою таких міжнародних антикорупційних конвенцій, як-от:

- Конвенції ООН проти корупції (UNCAC) та «Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 173), яка стала вагомим кроком у розбудові ефективної системи запобігання та протидії корупційним проявам. Відповідно до ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства» [31, с. 4]. Це спричиняє закономірність приведення вітчизняної нормативно-правового забезпечення у відповідність до прийнятих нашою країною міжнародних зобов'язань антикорупційної сфери.

Слід вказати також на досягнутий наразі прогрес, процес інкорпорації міжнародних антикорупційних стандартів у національну правову систему України. Але його ще не потрібно гадати досконалим. Кримінальний Кодекс констатує, що окремі «положення глобальних та регіональних конвенцій все ще потребують належного відображення у вітчизняному законодавстві. До прикладу, UNCAC рекомендує країнам-учасникам розглянути можливість визнання зловживання впливом у корисливих цілях як окремого корупційного правопорушення (ст. 18 Конвенції), тоді як КК України передбачає лише відповідальність за пасивне зловживання впливом (ст. 369-2 КК)» [32].

Слід зазначити, що як свідчить практика здійснення антикорупційної політики, в нашій державі недостатнім є рівень взаємодії та координування загальнодержавних антикорупційних органів з профільними відомствами з проблем розроблення антикорупційних заходів на регіональному рівні. Міністерства неодноразово офіційно впроваджували деякі положення Антикорупційної стратегії у свої антикорупційні заходи і без відповідного пристосування до специфіки визначеної сфери. Тому такі діяння спричинювали дублювання заходів, а також неспроможного врахування корупційних небезпек та ризиків під

час моніторингу реалізації діючих програм та ін.

Дослідження доводять, що одним з вагомих «кроків у реформуванні антикорупційної політики є удосконалення законодавчої бази, що регулює боротьбу з корупцією. Важливо розробити чіткі, зрозумілі та ефективні правові норми, які б визначали конкретні корупційні правопорушення, а також механізми їх виявлення, розслідування та покарання. Законодавство має бути адаптованим до сучасних умов і повинно включати положення щодо профілактики корупції, боротьби з конфліктами інтересів, обмеження впливу лобістів та покарання за порушення антикорупційних стандартів. Прийняття таких законів забезпечить правову основу для ефективної боротьби з корупцією та посилить роль антикорупційних органів у державі» [30].

Відтак, спираючись на дослідження Л. Савженка та А. Суббота, можна констатувати, що реформування антикорупційної політики а також нормативної бази залучають такі аспекти:

- удосконалення законодавчої бази та «зміцнення антикорупційних органів, забезпечення прозорості в державних фінансах і розвиток антикорупційної культури серед громадян. Потрібно створити умови для того, щоб корупція стала неприпустимою не тільки з правової точки зору, а й на моральному рівні, що вимагає активної участі як державних установ, так і всього суспільства. Важливим є також створення механізмів, які дозволяють не лише виявляти та покарати корупціонерів, але й запобігати виникненню корупційних ситуацій на всіх рівнях влади» (див. рис. 3.2) [34].

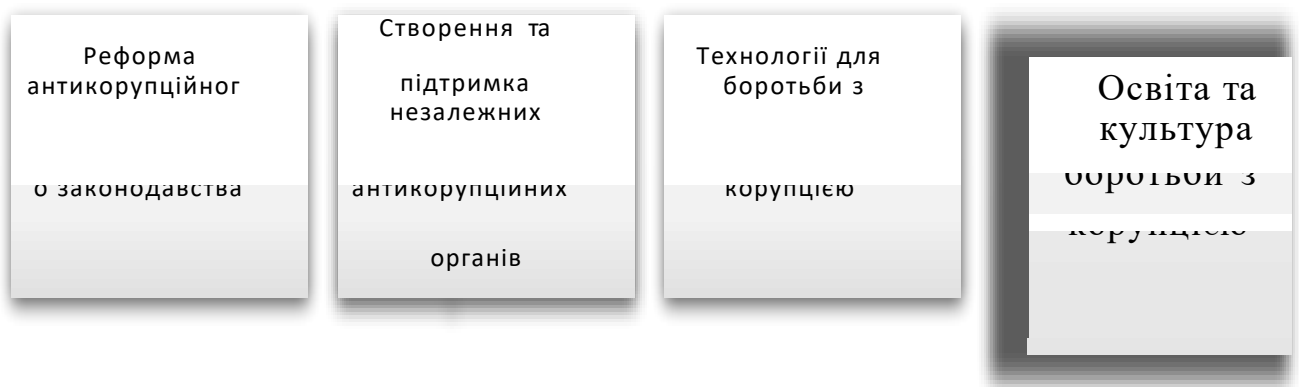


Рис. 3.2 Напрямки реформування антикорупційної політики

На ри.3.3 можемо побачити внутрішні чинники боротьби із корупцією в нашій державі, як-от: політична воля, незалежність антикорупційних органів, судова система та корупція в органах місцевого самоврядування.

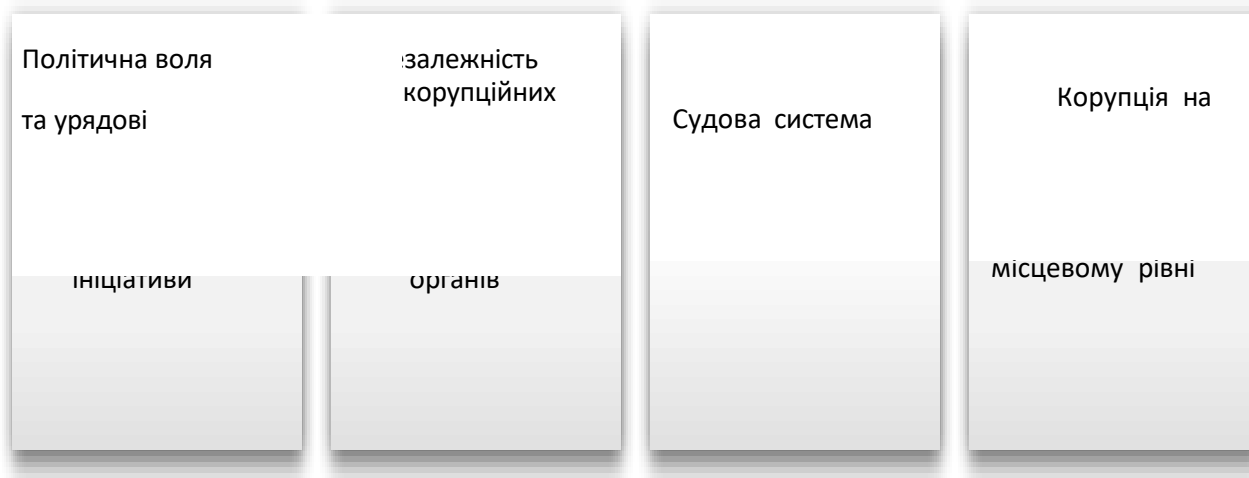


Рис. 3.3. Внутрішні чинники протидії корупції в Україні.

На рис. 3.4. можемо розглянути зовнішні чинники боротьби з корупційними діями в Україні: міжнародний тиск, міжнародні антикорупційні організації, економічна підтримка міжнародних інституцій, міжнародний досвід.

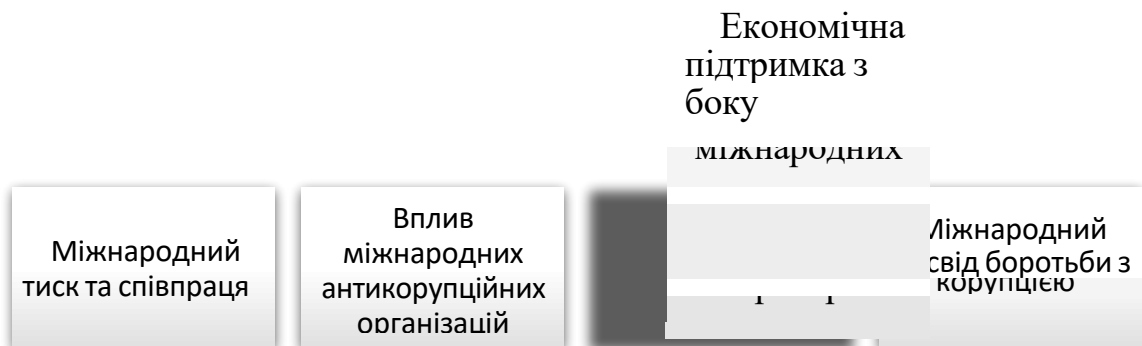


Рис. 3.3. Зовнішні чинники боротьби з корупційними діями

в нашій державі.

Зазначимо, що в сучасних умовах повномасштабної агресії РФ антикорупційна політика має стратегічну вагомість, оскільки вона безпосередньо здійснює вплив на стійкість держави, довіру міжнародних партнерів та ефективність використання фінансової допомоги для оборони та відновлення.

З огляду на дослідження вчених, виокремимо основні пріоритети антикорупційної політики України в умовах воєнного стану:

1. Контроль за коштами на відбудову та міжнародною допомогою: забезпечення максимальної прозорості та підзвітності використання коштів, які надходять від міжнародних партнерів для військових потреб, гуманітарної допомоги та відновлення інфраструктури. Це вимагає використання цифрових платформ контролю (наприклад, системи DREAM для відбудови).

2. Забезпечення інституційної стійкості:

- Збереження повної незалежності та функціональності всієї антикорупційної архітектури (НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС), незважаючи на воєнний стан. Це включає проведення конкурсів на керівні посади та захист цих органів від політичного тиску, що відповідає складовим "Суб'єкти протидії" та "Правове підґрунтя" Вашого Canvas.

3. Посилення прозорості та превенції:

- Повне відновлення обов'язкового електронного декларування для чиновників (що є частиною "Організаційних заходів" у Вашому документі).

- Відновлення доступу до публічних реєстрів та інформації, обмеженого з міркувань безпеки, у тих сферах, де це не загрожує обороноздатності.

4. Протидія корупції у сфері оборони та закупівель:

- Запровадження ефективних механізмів контролю за

державними оборонними замовленнями та військовими закупівлями. Це є життєво важливим для збереження ресурсів та боєздатності армії.

5. Виконання євроінтеграційних вимог:

- Завершення виконання всіх антикорупційних "маяків" та рекомендацій Європейської комісії, оскільки прогрес у боротьбі з корупцією є ключовою передумовою для початку переговорів про вступ до ЄС.

Ці пріоритети відображають необхідність балансу між оперативністю рішень, потрібною в умовах війни, та збереженням прозорих і підзвітних механізмів управління, що є основою будь-якого ефективного адміністративно-правового механізму.

Висновки до розділу III.

Оптимізація антикорупційної політики — це стратегічний імператив. Успіх залежить від незворотності реформ (інституційний фактор), технологічного лідерства (технологічний фактор) та активної участі громадянського суспільства (соціальний фактор).

Фактор оптимізації вимагає перегляду та скасування тих тимчасових актів, запроваджених під час воєнного стану, які необґрунтовано обмежують прозорість (наприклад, щодо деяких видів закупівель, які не стосуються безпосередньо оборони).

Методична Підтримка Регіонів: Надання ОВА та ОМС чітких, адаптованих методик з управління конфліктом інтересів та моніторингу ризиків в умовах фінансової децентралізації та воєнного стану.

Виокремлено внутрішні та зовнішні фактори боротьби з корупцією, як от:

-внутрішні фактори: політична свобода та бажання змін, економічна стабільність, піднесення правової культури а також воля громадянського суспільства-органів місцевого самоврядування, які мають важливу роль для досягненню успіхів боротьби з корупційними діяннями в Україні.

Зовнішніми чинниками боротьби з корупційними діяннями в Україні ми виокремили такі, як-от: міжнародний тиск, міжнародні антикорупційні організації, економічна підтримка міжнародних інституцій, міжнародний досвід.

Виокремлено пріоритети антикорупційної політики, які показують закономірність балансу між оперативністю рішень, необхідною в умовах війни, та збереженням прозорих і підзвітних механізмів управління, що є основою кожного ефективного адміністративно-правового механізму.

Висновки

Отже, **мета магістерської роботи** полягала в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реалізації державної антикорупційної політики на державному та регіональному рівнях в умовах воєнного стану. Наше дослідження дало змогу сформулювати такі основні висновки:

1. Визначено такі нагальні складові антикорупційної політики, як-от:

- антикорупційну стратегію, що залучає основні напрямки політики запобігання і протидії корупції;

- антикорупційну тактику - як сукупність реальних завдань, цілей, засобів, способів їх вирішення щодо реалізації стратегічного курсу антикорупційної політики, яка здійснюється шляхом прийняття нормативно-правових законодавчих рішень антикорупційного спрямування, в тому числі через ратифікацію міжнародних антикорупційних актів, та створення фахових антикорупційних органів державної влади та МС.

Констатовано на вагомості подальших наукових досліджень окремих складових антикорупційної політики відповідно до воєнного стану соціальних взаємовідносин та вимог їх упорядкування.

2. Акцентовано на відсутності єдиного трактування терміну «антикорупційної політики», що негативно позначається не лише на теоретичному підході даного правового факту, але і на сфері правозастосування, що має прояв у періодичному оновленні його змістовного наповнення. Тому, способи здійсненні та втілення антикорупційної політики мигтять переливчасті ідентифікатори, які пригальмовують ефективність їх застосування.

3. Досліджено, що нормативно-правове забезпечення є досить розгалуженою, але під час воєнного стану постає конфлікт між попитом в оперативності рішень (тимчасові норми) та вимогою цілковитої прозорості (запобіжні норми). Удосконалення механізмів варто спрямувати на

вирішення даного конфлікту, особливо органами державної влади та місцевого самоврядування.

4. Відзначено, що антикорупційні механізми України розвивалися від загальних кримінально-правових заходів до комплексної інституційно-превентивної системи. В умовах воєнного стану ключове завдання — зберегти та адаптувати цю систему, не допустивши згортання прозорості під приводом безпекових загроз.

5. Встановлено, що процес становлення антикорупційних механізмів в Україні проходив декілька етапів які були викликані внутрішніми політичними кризами держави а також зовнішніми вимогами:

- Ранній Етап (1990-ті – початок 2000-х рр.).
- Етап Інституційно-Правового Оформлення (2000-ті – 2013 рр.).
- Інституційна Реформа та Запровадження Превентивної Моделі (Пост-Майдан, 2014–2021 рр.).
- Адаптація в Умовах Воєнного Стану (З 2022 р. по сьогодні).

6. Встановлено, що пріоритети антикорупційної політики доводять закономірність балансу між оперативністю рішень, необхідною в умовах війни, та збереженням прозорих і підзвітних механізмів управління, що є основою кожного ефективного адміністративно-правового механізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція організації об'єднаних Націй проти корупції: Міжнародний документ від 31.10.2003 року. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_с16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_с16#Text) (дата звернення: 18.11. 2025).
2. Про Національну антикорупційну стратегію на 2026-2030 роки: <https://nazk.gov.ua/uk/antykorrupsiyna-strategiya-na-2026-2030-roky/> (дата звернення: 18.11. 2025).
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/1700-18#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text) (дата звернення: 18.11.2025).
4. «Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/382-2023-%D0%BF#Text>
5. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2322-18#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-18#Text) (дата звернення: 18.11. 2024).
6. Про схвалення Зasad антикорупційної політики: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 р. № 1688- р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/1688-2009-%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1688-2009-%D1%80#Text) (дата звернення: 18.11. 2025).
7. Кравченко С.О. Антикорупційна політика. Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Антикорупційна політика](https://vue.gov.ua/Антикорупційна_політика) (дата звернення: 18.11.2025).
8. Дем'янчук В. А. Сучасні методологічні підходи до визначення поняття та юридичного змісту антикорупційної політики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 6. С. 88-91. 9. Скулиш Є. Антикорупційна політика держави та її вплив на розвиток суспільства. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2011. № 2. С. 22-28.

1. Заброда Д.Г. Поняття державної антикорупційної політики. Право і безпека. 2012. Вип. 2 (44). URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Zn-EwsOvp-YJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Pib_2012_2_24.pdf&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 18.11.2025).
2. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF/sp: max50: nav7: font2#n19> (дата звернення: 18.11.2025).
3. Невмержицький Є.В. Корупція як соціально-політичний феномен: автореф. дис. на здобуття ступеня доктора політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» К., 2009. 36 с.
4. Калугіна І.О. Антикорупційна правова політика: природа і зміст. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021. Вип. № 4. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/253778/251046> (дата звернення: 18.11.2025).
5. Лазаренко С.Ж., Бабенко К.А. Базові принципи та елементи антикорупційної політики в Україні. URL: https://6aas.gov.ua/ua/p_roekty/articles/b/558-bazovi-printsipi-taelementi-antikoruptsijnoji-politikiv-ukrajini.html (дата звернення: 18.11.2025).
6. Сковчиляс-Павлів О.В. Правові аспекти удосконалення державної антикорупційної політики. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2201/vnulpurn20148077.pdf> (дата звернення: 18.06.2025).
7. Антикорупційна Стратегія <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
8. Inter-American Convention Against Corruption. Organization of American States. 1996.

URL:http://www.oas.org/en/sla/dil/inter_american_treaties_B58_against_Corruption.asp

9. Кабанець О.С. Антикорупційна політика країн Європейського Союзу. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2019. Вип. 17. С. 89-91.
10. Берднікова К. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері протидії корупції в Канаді. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 29(2.3). С. 94-98.
11. Михненко А. М. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник. / авт. кол.: А. М. Михненко (кер. авт. кол.), Р. П. Марчук, А. М. Мудров та ін. ; за ред. А. М. Михненка. Київ, 2010. 360 с.
12. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 5. 736 с. 3. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. Право України. 2006. № 5. С. 11–17.
13. Заброда Д. Г. Окремі питання системи принципів державної антикорупційної політики в Україні. Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». 2011. № 2. С. 38–43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2011_2\(7\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2011_2(7)__7) (дата звернення: 27.10.2025).
14. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування : монографія. Київ, 2004.
15. 432 с. 6. Овсянко Д. М. Административное право : учебное пособие. Изд. 3-е, перераб. и доп. Москва, 2002. 468 с. 7.
16. Новак А. Принципи формування національної антикорупційної політики. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2017. Вип. 1. С. 1–15. 11. Про боротьбу з корупцією : Закон України від 05.10.1995 № 356/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 34. Ст. 266. 12. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 11.06.2009. № 1506-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 45. Ст. 691.

17. Про схвалення Зasad антикорупційної політики : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 № 1688-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1688-2009-%D1%80> (дата звернення: 27.10.2025).
18. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 № 1700-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-188> (дата звернення: 27.10.2025).
19. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія. Київ, 2004. 400 с.
20. Гвоздецький В. Д. Організаційно-правові засади запобігання і протидії в Україні : монографія. Київ, 2022. 592 с.
21. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / автор. кол.; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ, 2016. 524 с.
22. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : Закон України від 14.10.2014 № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18> (дата звернення: 27.10.2024). The article explores the problematic aspects of the formation and impl
23. Civil society involvement in the fight against corruption. UNODC. URL: <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-11/key-issues/civil-society-involvement.html>
24. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
25. Поняття, причини, наслідки та правові основи запобігання корупції. Антикорупційна політика в Україні. URL:

https://arm.navs.edu.ua/books/atikorruption/lectures/lecture_1.html (дата звернення: 21.02.2025).

26. Савченко Л., Суббот А., Дем'янчук Ю. Вплив корупції на економічний розвиток України в умовах реформування: ретроспективний аналіз. Балтійський журнал економічних досліджень . 2018. Вип. 4, № 3. С. 276-282.

URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-3-276-282> (дата звернення: 21.02.2025).

27. Левчук А. О. Поняття, сутність корупції та корупційних правопорушень. Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду. Харків, 2019.

28. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_10_2019/pdf/26.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

29. Мошнін А. А. Теоретичні засади проблеми протидії корупції в Україні. States and Regions. Series: Public Administration. 2023. № 2. С. 165-170.

URL: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.2.29> (дата звернення: 21.02.2025).

30. П'ясецька-Устич С. В. Ключанка К. Р.

Інституціоналізація корупційних відносин у соціально-економічній системі: специфіка України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 4 (15). URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/15_2018/05.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

31. П'ясецька-Устич С.В. Теоретичні аспекти аналізу корупції як системного явища в сучасній українській економіці. Економічна теорія та історія економічної думки. URL:

http://www.bses.in.ua/journals/2018/28_1_2018/6.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

32. Поняття та сутність корупції. Система електронного забезпечення навчання ЗНУ Лекція 1. URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/616983/mod_resource/content/1/

Лекція_1_Сутність_корупції.pdf (дата звернення: 21.02.2025).

33. Поняття, причини, наслідки та правові основи запобігання корупції. Антикорупційна політика в Україні.

URL: https://arm.navs.edu.ua/books/atikorruption/lectures/lecture_1.html (дата звернення: 21.02.2025).

34. Про деякі аспекти протидії корупції в Україні. Шостий апеляційний адміністративний суд. URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/564-pro-deyaki-aspekti-protidiji-koruptsiji-v-ukrajini.html> (дата звернення: 21.02.2025).

35.

36. Ревак І.О. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.

37. Савченко Л., Суббот А., Дем'янчук Ю. Вплив корупції на економічний розвиток України в умовах реформування: ретроспективний аналіз. Балтійський журнал економічних досліджень . 2018. Вип. 4, № 3. С. 276-282.

URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-3-276-282> (дата звернення: 21.02.2025).

38. Саричев В., Гапєєва О., Пікуліна О. Аналіз впливу корупції на економічну безпеку країни в умовах сьогодення. Сталий розвиток економіки. 2023. № 2(47). С. 203-208. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-29> (дата звернення: 21.02.2025).

39. Серьогін С. М., Серьогін С. С. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади. Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління. 2010. № 1. С. 134-140.

40. Скорик М. О. Теоретичні аспекти інституту корупції в Україні. Ефективна економіка . 2019. № 4. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.4.49> (дата звернення: 21.02.2025).

41. Сокурєнко В.В. Корупція як зовнішня загроза національній безпеці України. KhNUAIR: Репозитарій

- ХНУВС: Головна. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4f595d0e-9846-45e9-864f-76417d3440d8/content> (дата звернення: 21.02.2025).
42. Супрун-Ковальчук Т. М., Діденко Є. В. Міжнародна практика запобігання та боротьби з корупцією. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/577/1185-1?inline=1> (дата звернення: 21.02.2025).
43. Теоретичні підходи до визначення корупції в публічному управлінні. Актуальні проблеми державного управління. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/237233> (дата звернення: 21.02.2025).
44. Федішин Т.О. Теоретично-правові аспекти протидії корупції в Україні. DSpace at West Ukrainian National University: Головна сторінка. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28568/1/Магістерська%20робота%20Федішин%20Т.%20О.%20Прм-22.pdf> (дата звернення: 21.02.2025).
45. Флейчук М. І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації: монографія. Львів: Ахілл, 2008. 660 с.
46. Шевчук І.В. Корупційна складова як чинник дестабілізації та загрози економічної безпеці України. Журнал Державне управління: удосконалення та розвиток - наукове фахове видання з питань державного управління. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1192> (дата звернення: 21.02.2025).
47. Шультган І., Гавц О. Підходи до розуміння корупції в міжнародному та національному законодавстві. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Уричні науки . 2024. Вип. 11, № 42. С. 219-230. URL: <https://doi.org/10.23939/law2024.42.219> (дата звернення: 21.02.2025).
48. Якімова С. Генезис сучасного поняття корупції: кримінологічний аспект. Academic Journals and Conferences. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13088/535-539.pdf> (дата звернення: 21.02.2025).

49. Antonova L., Abdullayev V. Корупція як чинник загрози національній безпеці. *Public Administration and Regional Development*. 2021. № 12. С. 336-355. URL: <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.02> (дата звернення: 21.02.2025).
50. Ferdman H. P. Corruption as one of the main threats to the national security of Ukraine. *Scientific Notes of Taurida V.I. Vernadsky University, series «Public Administration»*. 2024. No. 1. P. 201-205. URL: <https://doi.org/10.32782/tnu-2663-6468/2024.1/35> (date of access: 21.02.2025).